

Velja po pošti:

Za celo leto naprej . K 26.—
za pol leta 13.—
za četrt 6-50
za en mesec 2-20
za Nemčijo celoletno . 29.—
za ostalo inozemstvo . 35.—

V upravnistvu:

Za celo leto naprej . K 22-40
za pol leta 11-20
za četrt 5-60
za en mesec 1-90
Za pošiljanje na dom 20 v. na mesec. — Posamezne štev. 10 v.

SLOVENEK

Inserati:

Enostolpna pettivrsta (72 mm):
za enkrat po 15 v
za dvakrat 13 v
za trikrat 10 v
za več ko trikrat . . . 9 v

V reklamnih noticah stane
enostolpna garmondvrsta
30 vinarjev. Pri večkratnem
objavljenju primeren popust

Izhaja:

vsak dan, izvenmi nedelje in
praznike, ob 5. uri popoldne.

Uredništvo je v Kopitarjevih ulicah štev. 6/III.
Rekopisi se ne vračajo; nevrakirana pisma se ne
sprejemajo. — Uredniškega telefona štev. 74. —

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevih ulicah štev. 6.
Sprejema naročnino, inserate in reklamacije.
Upraviškega telefona štev. 188. —

Gadja zalega.

Ljubljana, 27. sept.

Izderi gadu, modrasu ali kakemu drugemu strupenemu mrčesu strupeni zob, takoj ga nadomesti drugi. Ravno tako je pri liberalcih. Stranke liberalnih mrličev ni izučila njena preteklost ničesar. Taki so, kakršni so bili, ko so prvič slovensko javnost oslinili s svojo protikatoliško strupenostjo. Grizlo je komaj rojeno že pokvarjeno liberalno seme, pa še danes, ko je pohojeno, kakor gnila korenina, poganja gomolje, pa izkuša pokvariti naše katoliško ljudstvo. Ker se pa slednje ne zmeni za zalego, ki gomazi pod njegovimi nogami, tulijo in hripavo lajajo liberalni volkovi sami sebi v uteho in da zadoste svoji naturi.

Liberalna svojat je taka, kakršna je bila. Nobenega razločka ni med Tavčarjanci in Hribarjanci in Žerjavovci in Plojevci in kakor se že imenujejo razni liberalni oštarijski krožki. Tisto sovraštvo judovskih liberalcev, ki so klicali Pilatu: »Križaj za! Križaj ga!« pred 2000 leti, družiti tudi naš liberalni politični drobiž v boju proti nositeljem naših načel. Kdor sodi o liberalcih dobro, se vara. Prav popolnoma so si enaki. Zato tudi ne odnehamo, dokler ne doleti liberalcev tista usoda, ki jo zaslužijo nasledniki Herodov, Pilatov in farizejev.

Svoj po beznicah izvarjeni strup izlivajo liberalni modrasci po svojem časopisu. Glasilo liberalne dostojnosti je »Slovenski Narod« in sicer zato, ker je pravi njegov lastnik profesor dostojnosti dr. Iv. Tavčar, tisti dr. Tavčar, ki je pred tolikimi leti izjavil, da je voljan prevzeti predsedstvo »Slovenskega katoliškega političnega društva«, a se je potem zbal »mladine« in prevzel nato liberalce v svojo zaščito, varstvo in vodstvo, dokler mu ga ni izvil županski župan Ivan Hribar.

Liberalni kačoni in kačice se zaletavajo predvsem v načelnika naše stranke, prvobornika naših načel in njenega ustanovitelja dr. Ivana Šusteršiča. Laž in natolcevanje sta staro liberalno orožje. Ivan Hribar si je izmislil, naj bi se ustanovila slovenska pravna fakulteta v »svobodomiselnih« Pragi, trdnjavi svobodne znanosti in naprednega mišljenja, kakor piše »Narod«. Zaletava se v dr. Šusteršiča, češ, da je pri zadnjih pogajanjih z Bienerthom pred zaključenjem državnega zbora zahteval kar ustanovitev treh slovanskih vseučilišč naenkrat. Seveda veruje »Narod« več Bienerthovi ponemčevalni vladi kakor načelniku naše stranke. Liberalnim bratcem bodi povedano enkrat za vselej: Dr. Šusteršič je zahteval zgolj slovensko vseučilišče, in sicer do pičice natanko po sklepih in zahtevah »Narodne zveze«. Nič drugače ni bilo. Vse, kar pisarijo o tem liberalci, je zlagano, kar pri stranki organizirane laži in besedolomstva nič čudnega ni.

Liberalci pripisujejo sebi zaslugo premestitve koperskega učiteljskega v Gorico. Sicer dobro znajo, da je vlada koprsko učiteljske premestila edino in izključno po zaslugi in pritisku »Slovenskega kluba«. Liberalci pripovedujejo po svojih listih, kako imajo ministri sedanje vlade radi njihovega Hribarja in Ploja. Sicer bi mi prav nič ne zavidali liberalcem ljubezni ministrov tiste vlade, ki je Slovanom tako sovražna, kakor ni bila že od l. 1879. sem nobena vlada, ker dobro poznamo, da nam ta odkrita ljubezen le koristi, a razbliniti hočemo bajko o ljubezni sedanjih ministrov nasproti Ploju in Hribarju. Sicer zna že zdaj vsak političen otrok, koliko je vreden Bilinskijev dar odpla tistih 900.000 kron, ki ga je razkričal velikopolitični vajenec Hribar za svoj uspeh, dasi je znano, da vlada na to vsoto ni več računala in da je bila pripravljena sama zgraditi obrtno šolo v Ljubljani. Hribarjeva zasluga je, da bo zdaj zadolžena ljubljanska občina morala na svoje stroške zidati obrtno šolo. Že to dejstvo dokazuje, kako je Bilinski strašno potegnil tiste liberalce, ki se zdaj bahajo, kako da jih ministri ljubijo. A da bo slovenska javnost še bolj poznala ljubezen sedanjih mi-

nistrov nasproti preljubim našim liberalcem, povejmo še tole skrivnost: Ministri sedanje vlade, tisti ministri, ki jih naši liberalci tako hvalijo in priporočajo, naj jih ljubijo tudi naši poslanci, sodijo o gotovih liberalnih poslancih tako, da bi zardeli sramu, če bi to znali — —!

Predvsem kakor znano se zaletavajo liberalci v načelnika naše stranke, dr. Šusteršiča. Napade povzroča liberalna kačja zavist, ker znajo predobro, kaj je dr. Šusteršič ne le naši stranki, marveč kaj da je celokupnemu slovenskemu narodu. Odločno njegovo taktiko napadajo iz zavisti, ker dobro znajo, da stojimo danes za to Slovenci v ospredju političnega položaja v Avstriji. Kaj smo bili Slovenci pred dr. Šusteršičem in kaj smo zdaj! Kdo se je zmenil za nas, kdo je nas poznal? Mi, ki ne gledamo sveta in ne presojamo svetovnih dogodkov s političnega obzorja zaplankanih liberalnih oštarij, vemo, da nas zdaj po dr. Šusteršičevi zaslugi poznajo tisti, ki nas prej niso poznali in da se nas boje tisti, ki so nas včasih zgolj tlačili! Po

zaslugi dr. Šusteršičevi smo Slovenci kot zaveden in kulturn element zdaj na dobrem slovesu ne le zgolj med avstrijskimi Slovani, upoštevajo nas tudi že Nemci in poznajo nas tisti Mažari, ki nas prej niso poznali. In po zaslugi dr. Šusteršičevi je zaslovelo slovensko ime tudi po celem inozemstvu, tako da smo nedavno v francoskih svetovnih listih brali, da so Slovenci zdaj vodilni politični element v Avstriji.

Naj zato ogavni liberalni drobiž napada našo stranko in njenega načelnika, če se mu zdi primerno — saj bodo gadiči s tem same sebe ugriznili. Liberalno onesnaževanje naše stranke, ki danes pomenja nič manj kot naše ljudstvo, njega dušo in stremljenje, bo imelo le ta uspeh, da se bo krščansko slovensko ljudstvo — če je sploh še bolj mogoče — še trdnjeje se oklenilo svojega izkušnega in v najhujšem ognju preskušnega načelnika in ustanovitelja S. L. S., tistega neustrašnega in svojim sovragom strašnega dr. Šusteršiča, ki bi ga liberalci — tudi še danes, ko

nekateri njihovi prvaki v strahu pred končno katastrofo hlinijo lojalnost, najrajši v žlici vode utopili.

Slovensko ljudstvo pa dobro ve, kaj pomeni zanj S. L. S. in nje načelnik dr. Šusteršič, ki mu neomejeno zaupa, dobro zavedajoč se, kaj je še nedavno bilo in kaj je to ljudstvo po zaslugah dr. Šusteršičevih danes.

Izdajavcem našega naroda, skrunivcem njegovih verskih vzorov, pokvarjavalcem in okuževalcem vsega, kar jim pride blizu, našim liberalcem, brezobzirnim in neizprosnim boj do uničenja; edino pravilo v tem boju, edino načelo, mora biti to, da se strup mora izgnati in izdreti, in če vprašas kako, odgovorimo: Čim hitreje, čim radikalneje, tem boljše za narod in njega blagor! Sino v boju zoper slabo stvar in tu velja, kar smo že enkrat zapisali: V vojski velja vojno in ne mirovno pravo!

Zato veselo v boj! Brezobzirno! Dosledno in nobenemu pardona!

Goriške volitve.

Udeležba splošne skupine, ki je volila v nedeljo, 26. t. m., ni bila posebno velika. Liberalci so v soboto z gotovostjo govorili, da zmagajo brez ožje volitve. Toda podatki, ki so nam došli smoči do polnoči, nam dokazujejo, da so liberalci doživeli najbrže poraz. Dolej so več ko

za tisoč glasov za našo stranko. Izidov iz 34 občin še manjka. Vendar pa ti položaji ne bodo izpremenili bistveno. Skoro gotovo zmaga S. L. S. brez ožje volitve. Podatki, ki smo jih dobili do polnoči, so sledeči:

Občina	S. L. S.			Libero-agrarci			Socialni demokrati		
	Manfreda	Fon	Jerč	Štekelj	Franko	Križnik	Marica	Tuma	Vrčon
Ajba	157	155	157	50	60	50	—	—	—
Anhovo	192	199	187	88	78	93	3	3	3
Avče	88	89	87	14	15	16	2	2	2
St. Andrež	120	121	120	69	69	69	86	87	87
Ajdovščina	22	22	22	147	147	147	4	4	4
Bovec	82	82	82	145	145	145	—	—	—
Breginj	63	63	63	58	58	58	—	—	—
Bate	96	96	96	58	58	58	—	—	—
Bilje	132	130	131	136	136	136	3	3	3
Brestovica	61	61	61	36	36	36	—	—	—
Biljana	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Cerkno	569	569	569	229	229	229	43	43	43
Cezsoča	55	55	55	41	41	41	—	—	—
Čepovan	84	84	84	56	56	56	—	—	—
Cernče	185	185	185	152	152	152	—	—	—
Dražnica	113	110	110	3	8	6	—	—	—
Deskl	53	53	53	18	18	18	—	—	—
Dornberg	252	252	252	143	143	143	—	—	—
Devin	113	113	113	23	23	23	—	—	—
Doberdob	12	12	12	55	55	55	—	—	—
St. Ferjan	277	279	277	102	102	102	—	—	—
Grahovo	314	314	314	170	170	170	18	18	18
Grgar	136	136	136	93	93	93	—	—	—
Gabrij	37	37	37	50	50	50	—	—	—
Gojače	38	38	38	44	44	44	—	—	—
Idrsko	66	53	53	18	17	17	—	—	—
Kobarid	37	37	37	144	146	145	—	—	—
Kred	73	73	73	46	46	46	—	—	—
Kanal	172	168	170	156	158	170	4	3	5
Kojsko	296	295	295	423	422	422	—	—	—
Kobljaglava	62	45	67	25	28	46	—	—	—
Komen	152	153	151	179	180	184	—	—	—
Kamnje	88	88	87	1	—	—	—	—	11
Sv. Križ	130	127	126	103	101	105	14	14	15
Libušnje	224	224	224	25	25	25	—	—	—
Livke	36	36	36	57	57	57	—	—	—
Sv. Lucija	272	272	272	125	125	125	25	25	85
Lokovec	118	118	118	63	63	63	—	—	—
Lokev	13	13	13	146	146	146	—	—	—
Miren	180	180	180	105	105	105	49	49	49
Medana	181	181	181	7	7	7	—	—	—
Nabrežina	29	29	30	70	63	68	287	287	287
Naklo	41	41	41	343	343	343	—	—	—
Opatjeselo	118	124	121	92	98	96	20	7	19
Osek	121	123	121	69	69	69	—	—	—
St. Peter	159	160	159	149	148	148	1	1	1
Podgora	198	198	198	226	226	226	182	182	182
Prvačina	98	98	98	155	155	155	—	—	—
Povir	77	77	77	66	66	66	—	—	—
Ročinj	40	40	40	92	93	93	—	—	—
Renče	108	108	108	188	188	188	2	2	2
Riljemberg	214	214	214	314	301	303	—	—	—
Sedlo	51	45	45	24	24	18	—	—	—
Srpenica	20	20	20	35	35	35	—	—	—
Solkan	277	251	246	188	186	186	115	121	115
Sovodnje	106	106	106	60	60	60	74	74	4
Sežana	37	36	37	169	160	160	8	8	8
Skalje	104	104	104	51	51	51	16	16	16
Šebrelje	128	128	129	15	14	14	—	—	—
Štanjel	88	88	88	90	90	90	—	—	—
Štjak	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Storje	7	7	7	117	117	117	—	—	—
Tolmin	299	299	299	244	244	244	17	17	17
Trnovo Kobar.	27	28	28	16	17	16	—	—	—
Tribusa	15	15	15	83	83	83	—	—	—
Temnica	110	111	113	35	32	39	—	—	—
Tomač	65	65	65	100	100	100	—	—	—
Volče	137	137	137	62	62	62	—	—	—
Vrtojba	127	127	127	174	174	174	106	106	106
Vojsčica	57	56	70	33	28	29	—	—	—
Vrtovec	72	72	72	60	60	60	—	—	—
Zgonik	98	98	100	41	40	41	40	02	2
Zaga	—	—	—	84	84	84	—	—	—
Lokve	65	65	65	20	20	20	—	—	—

Za boj proti vladi in za pravice Slovenstva.

Rakek.

Včeraj, 26. t. m., popoldne se je vršil javni ljudski shod na Rakeku, na katerem sta poročala poslanca Kobi in Gostinčar, prvi o delovanju deželnega zbora in drugi o delovanju državnega zbora in političnem položaju. Shod je z navdušenjem sprejel poročila na znanje. Izrekel je soglasno poslancem S. L. S. popolno priznanje in zaupanje ter jih pozval, zapričeti boj v državnem zboru nadaljevati, eventualno tudi z obstrukcijo. Gospod dr. Rožič je shod pozdravil v ime S. L. S. in navduševal zborovalce za načela stranke in organizacijo. Predsednik shoda g. župan Fatur se je ob zaključku zahvalil zborovalcem za udeležbo in zaključil shod.

Preska.

Včeraj, 26. t. m., popoldne se je vršil v dvorani društvenega doma v Preski shod papirnega delavstva. Govorili so gospod duhovni svetnik župnik Brence, tovariš Čebuli z Jesenic in tovariš Iv. Nep. Gostinčar. Prva dva govornika sta govorila o delavski organizaciji, zadnji pa o političnem položaju. Zborovalci so pazno poslušali poročilo o delovanju državnega in deželnega zbora in z navdušenjem soglasno sprejeli sledečo resolucijo: Papirno delavstvo, zbrano na shodu v Preski, izreka iskreno zahvalo poslancem S. L. S. v državnem zboru in jim kliče: Neomajno in brezobzirno naprej do zmage slovanskih pravic. Ne bojte se novih volitev! Bolj z veseljem in z navdušenjem Vas bomo zopet volili, kot smo volili kdaj. Izreka pa tudi neomajno zaupanje poslancem S. L. S. v deželnem zboru. Pozivamo pa jih, da takoj vse store, da se izprememba občinskega reda že v tem zasedanju izvede.

Na zelenem Štajerskem.

Poslanca Pišek in dr. Verstovšek sta imela v nedeljo, 26. t. m., v St. Ilju pod Turjakom pri g. Krušču prav dobro obiskan shod »Kmečke zveze«. Bilo je volivcev in najboljših posestnikov iz vseh občin gornje misijske doline. Shodu je predsedoval posestnik in občinski odborik Urban Valentin. Navzoča sta bila tudi župana Jeromil in Potočnik.

Poslanec Pišek govori o delovanju državnega zbora in pojasni pomen obstrukcije; zlasti so ugajale njegove besede o delovanju poslancev »Slovenskega kluba« na gospodarskem polju. Poslanec je hudo kritikoval sedanjo vlado, ki nima nobenega pravičnega čuta do Slovanov in prezira sklepe cele zbornice. (Živahno odobravanje.)

Poslanec dr. K. Verstovšek govori najprvo o splošnem položaju, biča vlado glede bosanskega vprašanja in dokazuje na vzgledih upravičenost obstrukcije slovenskih poslancev. Zanimalo je pa vse navzoče poročilo o deželnem zboru. Dr. K.

Verstovšek je podal živo sliko deželnega zbora in dobro označil nestrpnost nemške večine, tako da se je ljudstvo kar zgrajalo nad takimi sodežlani in kričalo: Proč od Gradca! Nada je govori o gospodarskih zadevah, ki so krajevnega pomena in konečno vzbujajo zborovalce za skupno delovanje pod okriljem »Kmečke zveze«.

Po poročilih poslancev se je vnela živahna debata. Kmetje Tošak Blaž, Prevotnik Leopold, Šore Janez, Schmiedhofer in oba župana so postavili razna vprašanja in prosili za nasvete. Poslanca sta jim obširno in lepo razložila in dala odgovor na vsa vprašanja.

Med zborovalci je bilo gotovo nad polovico prejšnjih nasprotnikov S. K. Z. Pri zborovanju so se prepričali, kako blag namen imajo poslanci »Kmečke zveze« in odobravali njihovo delovanje. Niti enega ugovora ni bilo med mnogobrojno množico. Izreklo se je pa posebno poslanca Pišku in dr. Verstovšku zaupanje in zahvala za njun trud po predsedniku že samem. Posestnik Tošak Blaž pa je predlagal te-le resolucije, ki so se brez ugovora soglasno sprejele:

Volivci gornje mislinjske doline sklepajo 26. t. m. v št. Ilju pod Turjakom te-le resolucije:

1. Dokler vlada ne ugodí zahtevam »Slovenskega kluba«, naj ostanejo poslanci v odločni opoziciji nasproti vladi; volivci odobravajo obstrukcijo »Slovenskega kluba«, da se strmoglaví Slovanom nasprotna vlada;

2. izražajo zaupanje poslancem K. Z. za možato nastopanje v deželnem zboru štajerskem in jih pozivljajo, da vztrajajo v boju za gospodarski napredek Spodnjega Štajerja in za pravice slovenskega jezika nasproti nestrpni nemški večini;

3. protestirajo proti urvažanju tujega mesa in živine;

4. zahtevajo spremembo lovskega zakona;

5. izražajo željo, da država prispeva polovico za šolske potrebe.

Resolucije so se soglasno in z navdušenjem sprejele. Shod je bil za te kraje velikega pomena. Zahvaliti se moramo zlasti obema županoma Jeromilu in Potočniku in zlasti občinskemu tajniku Kruščiču, ki so pripomogli do tako veličastne manifestacije.

Brez sramu.

Vsa avstrijska javnost občuduje nastop naših poslancev v štajerskem deželnem zboru za pravice slovenščine. Le štajerskim liberalcem to ni všeč. Zlasti peče ta okolnost Ploja, katerega zdaj nemški listi hvalijo, da v štajerskem deželnem zboru ni nikdar ene slovenske besedice govoril in bil vseskozi »lojalen« nasproti Nemcem. Vsi nemški listi od Sudetov do Karavank tulijo kakor Wodanovi biki, da slovensko morje že ob Gradec pljuska, tako jih je groza odločnosti naših poslancev v štajerski zbornici. Le ene boli, da se zdaj čuje slovenščina v graški deželni hiši in to so — slovenski liberalci v Celju! Če hočete vedeti, kako so liberalci zadnji čas izgubili celo zadnjo sled sramu in kako se za Nemce potegujejo očito, ta naj dobro prebere sledečo notico »Narodnega Dnevnika«:

»Na Spodnjem Štajerskem vlada baje veliko razburjenje, ker dr. Kukovec vlagala interpelacijo v nemškem jeziku. Ljube duše klerikalne, tega razburjenja prav nič ni. Interpelacije dr. Kukovca so tako temeljite in dovršene, da vsi klerikalni v deželnem zboru v Gradcu vloženi spisi skupaj nimajo toliko jedra, kakor vsaka posamezna interpelacija zastopnika narodne stranke. Zato vzbujajo te interpelacije navdušenje in ne razburjenje. Socialni demokrati, ki te interpelacije podpirajo, ne znajo slovenski in ne morejo biti interpelacije pisane v slovenščini; sicer se pa nam gre za stvar in ne za obliko. Ni treba razburjenja, če dr. Kukovec vlagala interpelacije v nemščini, tembolj, ker sopolpiratelji slovenski ne znajo.«

Ko vsi slovenski poslanci zaradi načela enakopravnosti slovenskega jezika vlagajo slovenske interpelacije in slovensko govore, pa zastopnik liberalne štajerske »intelligence« ostentativno svoje kolege desavuirajo in se celo v listu baha s tem, da v nemščini vlagala interpelacije, češ, onje le za stvar, za slovenščino pa, ki je zgolj »oblika«, se mu ne gre!

Štajerski katoliški Slovenci! Vi bi si le roke umazali, ako bi na to kaj odgovarjali — le pribiti je treba to pisanje, kajti noben pošten Slovenec in tudi noben liberalec, ako je še kaj poštenih ljudi po zmoti v tej propali stranki, ne more odobravati takega početja. Poslanci »Kmečke zveze« pa morajo vztrajati na tem, da nimajo z dr. Kukawitzem nobene zveze. Treba je s poslancem, ki kaj takega piše, prekiniti v imenu narodne stvari tudi vsako osebno zvezo! Dr. Kukawitz naj vstopi v klub nemških poslancev, kamor ga tako vleče! Slovensko ljudstvo ne samo na Štajerskem, ampak

po vseh slovenskih deželah zahteva, da dr. Kukawitz ostani čisto sam ali pa se vpiše med Nemce! Naši štajerski slovenski poslanci se morajo stvarno in osebno tako vesti, kakor da dr. Kukawitz sploh ni! Slovenci ne poznajo Kukawitza.

Narodno-gospodarska povzdiga — rešitev Slovencev.

III.

Naš slovenski teritorij je bogat na rekah, ki ob preplavi prestopijo svoje meje ter tako navadno napravljajo svoje bližnje okolice neplodno. Doslej se še ni mislilo na izkoriščanje te dozdnevno neplodne zemlje. Ako pa se ozremo na vrboveje, mogli bi taki neplodni pasovi našega ozemlja postati naravnost dobičkanosni. Država nam je sicer ustanovila vrbovejske šole v Radovljici in pri Sv. Barbari v Halozah (Štaj.), ki vrlo dobro prospevajo, ali moralo bi se delovati v tem oziru še veliko več. Posebno je svetovati, da se ob Krki in Kolpi zaplodi vrboveja kar največ. Neverjetno pa vendmar resnično je, da je vrboveja v stanu preživljati na tisoče ljudstva. Dokaze za to imamo na Francoskem ob južnem delu reke Rhone, kjer se na tisoče naroda preživlja od vrboveje. Iz vrboveje se danes izvršujejo raznovrstni izdelki: razven košaric razno pohištvo: stoli, mize, naslonjači itd.

Jasno je, da se Slovenci do industrije v velikem slogu ne bomo še tako kmalu dospeli. Zato je treba za sedaj iz vseh moči podpreti našo domačo industrijo oziroma zasnovati nove panoge domače obrti. Ena najdobičkanosnejših je imenovana vrboveja. Zasnutek domače industrije je zato silno lahko izvedljiv, ker je spojen z malimi režijskimi stroški. Ako pa omenjam domačo industrijo, mislim pri tem v prvi vrsti na lesene izdelke. Kdo še ni slišal o gródenski dolini na Tirolskem in nje metropoli St. Ulrichu? Sicer pusta dolina, ki bi drugače preživljala komaj 2000 duš, šteje nad 15.000 prebivalcev; od tam romajo razni leseni cerkveni izdelki (oltarji, razpela, svete podobe itd.) v več kulturni svet. Kaj bi ne kazalo v malih potezah ustanoviti podobno domačo industrijo pri nas na Slovenskem, n. pr. v ribniški dolini, spričo dejstva, da so Ribničani že vsaj nekoliko verzirani v domači lesni industriji ter imajo obilico lesa? Začetki bi mogli biti prav neznatni, razvoj bi prišel sčasoma. Poleg tega bi bilo umestno vpeljati izdelovanje takozvanega »porimberškega blaga«, n. pr. razne igrače: konjičke, živalice itd. Na Češkem v Krkonosih je več okrajev, kojih prebivalci, si služijo svoj kruh edino z omenjeno domačo industrijo.

V poglavju o lesni industriji bi omenjal še eno panogo: izdelavo palic. Tit kranjski meje v Bregani na Hrvaškem se nahaja izborna prospevaloča tovarna palic, last madžarskega barona Alnocha. Ravnatelj te tovarne je Slovenec Jelinek. Ko sem si nedavno ogledoval omenjeno tovarno, mi je išnila v glavo misel: Kaj smo Slovenci res narod samih robov, imajoč izborne delavske sile, ki pa delujejo le drugim v korist? Pripominjam pa, da morajo za uspevanje tvornice za palice biti dani gotovi predpogoji, to je: gozdovi, iz kojih se lahko črpa primeren les za palice. Takih gozdov pa je vsa polna naša Dolenjska, posebno pa Gorjanci. Imenovana tovarna v Bregani tudi črpa iz omenjenih gozdov ves svoj material. Svoječasno je pisec teh vrst že hotel zainteresovati dva slovenska industrijca za izdelavo palic, pa zaman: nedostajalo je potrebnega poguma. Omenjam, da imamo Slovenci že več dobro uspevajočih tvornic za lesno industrijo, n. pr. Švigelj na Borovnici, tovarna za vpognjena pohištva itd.

Naš gozdovi hranijo še marsikoje zaklade, ki se pa zanje le malokdo briga. Omenjam n. pr. smrekove storžje. Dunajske in nekoje tvrdke v Nemčiji na pr. plačujejo za metrski stot smrekovih storžev po 50 do 55 K. Seveda je s to stvarjo iz lastninskih ozirov križ. Neki graščak na Dolenjskem mi je nekoč pripovedoval, da je pustil po otrocih in starih ljudeh nabirati storžje po tujih gozdovih, kar pa mu je prepovedala politična oblast. Nabiranje storžev bi bilo z juridčnega stališča silno težko nazvati kra-dež, kajti kradnja je le poškodovanje oziroma odtujitev lastnine bližnjega. Pa predimmo še na drugo bogastvo naših gozdov in gora: na misli imam razna zdravilna zelišča. Za zelišča, za koja plačujejo razne dunajske tvrdke po 80 do 100 K za metrski stot. Kak dober zaslužek bi bil to za našo kmečko deco in za stare ljudi?!

Našalesna veletrgovina se nahaja v žalostnem stanju. Ne rečem, da nimamo obilice lesnih trgovcev, ali le-ti figurirajo

pravzaprav le kot prekupčevalci za velike lesne trgovce iz Milana, Ferrare, Florence itd., ki potem naš les spravljajo v Italijo, še več pa v Severno Afriko, pri koji trgovini se naš trgovec zadovoljuje s prekupno trgovino. Tujci nam eksploatirajo naše gozdove posebno okoli Skofje Loke v poljanski dolini, v kozjanskem okraju na Štajerskem itd., ne da bi se mi dosli za to zmenili. Eksploatiranje gozdov smatrajo vse komercialne banke kot vrlo dobičkanosno bančno poslovanje, vsled česar bi bilo na času, da se tudi kaka naša banka poprime gozdne eksploatacije.

Mizarstvo velikega sloga zadnji čas v Slovencih izbornu uspeva. Omenjam sam »Mizarstvo zadrugo« v Solkanu pri Gorici ter ono v št. Vidu nad Ljubljano. Posebno solkanska je s svojim izbornim pohištvom zavojila afriški trg. Mizarske zadruge bi kado pri nas v kar največji meri ustanovljati, kajti tržišče mizarskih izdelkov zahteva vedno več produkcije. Posebno bi kazalo ustanovljati mizarska velepodjetja v krajih, bogatih na lesu, n. pr. v ribniški dolini, na Pohorju ob dravski železnici i. dr.

Se ena panoga naše trgovine, pri koji nam odnašajo tujci na leto na sto-tisoče iz dežele. Mislim na izvoz naših goved in prašičev. Vsa naša klavna živina gre po veliki večini v Nemčijo, vsaj tako nas učijo statistični izkazi naših carinskih uradov. Slovenci imamo — posebno po Dolenjskem — lepo število trgovcev, ki skupljujejo živino, ki so si pridobili tudi že lepo premoženje, pa ali mislite, da deluje tak trgovec direktno z importiranjem v Nemčijo? Mislim, da je Predovič menda edini veletržec z živino, ki izvažajo direktno v Nemčijo tamošnjim veletržcem. Navadno se pa trgovina s klavno živino vrši tako-le: naš trgovec obiskuje naše sejme, recimo v Veliki Loki na Dolenjskem, ter pokupi toliko glav živine, za kolikor glav ima naročil od židovskega prekupčevalca. Le-ta ima ob nemški meji na Češkem v Chebu (Eger) in Ašu velike hleve za živino ter tu diktira ceno naši kranjski živini. Od Cheba naprej eksportirajo potem židovski prekupci cele vlake živine v Nemčijo. Vprašam vas, kdo ima levji dobiček pri tej kupčiji, naš trgovec ali židovski prekupčevalec? Naš trgovec gotovo ne! Zakaj se naš človek ne loti direktnega izvoza v Nemčijo? Manjka mu zato trgovske rutine, trgovske izšolanosti. Vse knjigovodstvo takega našega trgovca z živino obstoji večkrat v desetkrajcarski bilježnici, ki si jo je kupil na sejm. Da tak človek ne pozna konjunktura na nemških in belgijskih tržiščih, kamor se v prvi vrsti izvažajo naša živina, je na dani. Posrečilo se mi je dognati, da se cena naših živin, ko zapuščajo zbirališča v Chebu ter prevažajo v Belgijo, podraži za 18 do 25 odstotkov! Ves ta ogromen dobiček roma v malhe nenasitnih čifutov. Ta dobiček pa bi kaj lahko vtaknil v žep naš trgovec, ako bi mu ne manjkalo višje trgovske izobrazbe, posebno tudi znanja jezikov, kajti obče-vanje z Belgijo se vrši v francosčini. Spričo očrtanih razmer buči našim odločujočim faktorjem z vso vehemenco na ušesa klic: dajte nam nižjih in višjih trgovskih izobrazbevališč. Trgovina z živino je pri nas poleg lesne kupčije še najbolj dobičkanosna. Prejšnja leta smo smatrali kot najbolj dobičkanosne kupčije: živilsko, lesno in vinski. Zadnja pa je v poslednjih letih vsled nadprodukcije vina jela silno pešati. Marsikoji vinski trgovec pri nas na Slovenskem živi danes le še od prihrankov prejšnjih let.

Slovenci smo sploh trgovsko zelo nadarjen narod. Izmed Slovanov se moreta, kar zadeva trgovske rutine, meriti samo Srb in Čeh. Srb je rojen trgovec. Čehu pa pripomore do trgovske rutine vrlo razvito češko trgovsko šolstvo ter eksistenčna borba, ki je v čeških deželah vsled preobjudenosti silno velika. Kaj bi naš trgovec dosegel, da mu je dana prilika strokovno se naobraziti! Čudom se čudim, ko večkrat po deželi vidim kakega trgovca, ki mu knjigo dolžnikov tvori večkrat podbojni tram, ki le za silo čita in piše, kadar pa se mož hčer, pa ji šteje celo vrsto tisočakov!

IV.

Predimmo še na druge panoge industrije, zlasti take, kojih produkcijo bi mi Slovenci lahko krili z lastnim konzumom. Spričo kolosalnega razvoja telovadškega gibanja v nas Slovencih, bi se med nami prav rentirala tovarna za telovadna orodja. Doslej zalaga s podobnimi proizvodi ves slovanski jug češka tvrdka Jos. Vindyš, Praga-Smichov. Tudi naši slovenski Orli kakor Sokoli so nanj navezani. Iz Vindyša so Sokoli napravili milijonarja. V sedemdesetih letih, ko sta Tyrš in Fügner jela oznanjevati telovadsko idejo, je bil Vindyš priprost kovač. Po nemških in francoskih vzorcih je začel izdelovati telovadno orodje, danes slovi po vsem svetu, in kar se mu mora priznati, njegovi izdelki so soldni. Ko bi na Slovenskem bila taka tovarna, se razume, da bi smela računati tudi na vsa telovadna društva med Hrvati, Srbi in Bolgari, koje doslej zalaga

Vindyš, že deloma zaradi dovoza, ki bi od nas mnogo manje stal kakor iz Prage. Rentabiliteta tovarne za klobuke (iz klobučevine) bi se skoro dala dokazati. Taka tovarna ne potrebuje posebno mnogo strojnega inventarja. Pri nas je mnogo zajcev in lisic. Iz zajčje krzne se izdelujejo finejši klobuki. Navadni klobuki pa se izdelujejo najčesče iz bombaževine. Ustanovitev take tvornice bi se obnesla, ker ne zahteva posebno velikih investicij.

Bolj riskantno podjetje bi bila v večjem slogu zavedena tovarna za suknjo in platno. Tu so investicije precej visoke, izpod 100.000 K se ne da ustanoviti nič poštenega. Ali sčasoma bi se tudi te vrste tovarne obnesla, posebno ako bi izdelovala navadnejše vrste suknja za kmečko prebivalstvo ter ako bi si znala pridobiti balkansko tržišče.

Mnogo se je že razpravljalo o slovenski papirnici. Med nami je tiskarstvo tako razvito kakor relativno med nobenim narodom v Avstriji. Vzemimo samo, koliko papirja na leto potiska Mohorjeva družba v Celovcu. Nadalje naše velike tiskarne v Ljubljani, Gorici, Celju, Mariboru! Nimam ravno pri roki inventurnih zapisov naših tiskarn, ali neki agent s papirjem mi je pravil, da proda vsako leto slovenskim tiskarnam za 150.000 kron papirja. Uporaba papirja v slovenskih tiskarnah bi se lahko računala minimalno na 300 do 400 tisoč kron na leto. Obstanek papirnice bi nam bil zagotovljen, seveda bi se morale nanjo obračati vse našetiskarne.

Ustanovitev manjše tvornice za pisalna orodja (peresnike, svinčnike, ravnila itd.) bi se morda tudi izplačala. Čehi imajo izbornu uspevaločo tovarno za pisalna orodja, in sicer delniško družbo »Narodni podnik« (narodno podjetje) v Čeških Budějovicah. Opozorjam na ta zavod posebno naše trgovske kroge.

Našo dolenjsko oziroma belokranjsko stran se bo v kratkem moralo osredčiti s kakim industrijskim podjetjem, da ne bo naše ljudstvo trumoma zapuščalo domovine in se selilo na Vestfalsko in v Ameriko. Za dolenjsko stran bi bila pripravna tovarna za sladkor. Češki kulturni inženier J., ki je letos bival v dolenjskih Toplicah, mi je zatrjeval, da bi bila dolenjska tla posebno prikladna za sladkorno peso. Na Češkem, posebno na Moravskem sem našel obilico tovarn za sladkor, ki so večinoma last raznih kmetijskih zadrug. Morda bi se dala tudi pri nas manjša tovarna te vrste ustanoviti zadrugnim potom?

Kdor je prehodil južno okolico Maribora, posebno pa dravsko polje, tja v smeri proti Ptuj, je opazil, da se v teh krajih goji izredno veliko število buč, iz kojih se izdehuje priznana dobro bučno olje. V Framu pri Mariboru se nahaja celo nekoliko mlinov za bučno olje. Ali vsa ta produkcija bučnega olja je docela neorganizovana. Naj bi se ustanil kak osrednji mlin za proizvodnjo bučnega olja. Stvar bi lahko tudi zasnoval kak posameznik ali pa naj bi se ustanovila za to potrebna zadruga.

Na kar treba vedno s posebnim povdarkom poukavovati, to so lečilni izvori (oziroma kopališča) ter mineralne (kisle) vode. Mineralni izvori so naravnost zlato-nosni. Naš teritorij — posebno Spodnještajersko — je bogat na mineralnih izvori-h, ali žal smo dobo izkoriščanja zaspali. Na milijone je že izčrpala štajerska dežel-na uprava iz rogaške slatine, ravno tako se okoriščajo tujci na vrelcih v Radenci pri Lutomeru. Lastnik radenske slatine (Radeiner Sauerbrunn) je kupil svoj čas dotični vrelec za 150 gld. od nekega kmeta. Zatorej pozor v bodoče, ako se najde še kje na našem ozemlju kak mineralni vrelec!

Savinjska dolina producira ogromne množine hmelja. Ali vnovčenje te dobičkanosne rastline ni v pravem tiru. Savin-jčani so žal prezgodaj izgubili svojega Hausenbichlerja, ki bi jim bil nemara prodajal hmelja organiziral po češkem in bavarskem vzorcu. Letos, ko se na Češkem in Bavarskem ni predelalo skoro nič hmelja, pa ponujajo agentje maksimalno po 3 K za 1 kg savinjskega hmelja. Savin-jčani si dajo diktirati cene od židovskih agentov. Treba bi v savinjski dolini ustanoviti v miniaturi borzo za hmelj, kakor jo imajo v Žatcu (Saaz) na Češkem, ki bi cene hmelja vsaj nekoliko spravila na višek.

V Ljubljani bi moralo dobro uspevati zastopništvo za razne stroje iz čeških tovarn. Mislim v prvi vrsti poljedelske stroje, kakoršne proizvaja slavnoznaná češka tvrdka Jéžek v Blanskem (Morava). Zadnji čas se z vso silo propagira misel, da eksportiramo naša vina na Češko. Dobro, ali držimo se načela, da roka roko umiva. Mi Čehom vina, Čehi nam stroje!

Ako še niste, pošljite naročnino!

Ožje volitve na Goriškem.

ZMAGA GOTOVO NAŠA, AKO SE NAPNO VSE SILE!

(Brzjavno poročilo.)

Gorica, 27. septembra. Po dosedanjih podatkih iz vseh volišč, ki pa seveda niso popolnoma zanesljivi, pride prihodnjo nedeljo do ožjih volitev. Dobili so kandidati S. L. S. za splošno kurijo:

Fon 10.532 glasov,
Jerič 10.506 glasov,
Manfreda 10.501 glas.

Liberalno-agrarni kandidati so združili nase:

Štrekelj 9413 glasov,
Franko 9434 glasov,
Križnič 9439 glasov.

Socialni demokratje so dobili:

Marica 1196 glasov,
Tuma 1160 glasov,
Vrčon 1200 glasov.

Ako so te številke istinite, pride seveda do ožjih volitev. Vse šanse za zmago so odločno na strani kandidatov S. L. S., ki bodo nasprotnike lahko porazili, ako nastopijo **složno, enotno** in imajoč pred seboj le en cilj: Streti brezversko liberalno stranko in tistih par hinavskih lažni-agrarcev ter učiteljev, zaupnikov »Svobodne Misli«, ki gredo za Gabrščkom, da bi jim povišal plače! Živeli junaki S. L. S.!

Tudi v Furlaniji bodo ožje volitve. Dobili so:

Krščanski socialci 7187 glasov,
Liberalci 5533 glasov,
Slovenci 650 glasov.

Ker bodo Slovenci v ožji volitvi volili krščansko-socialne kandidate, je zmaga slednjih skoro gotova.

Napredek kršč.-soc. delavske gospodarske organizacije.

Vič-Glince, 26. sept. 1909.

Prezasluženo »Prvo ljubljansko delavsko konsumno društvo« znanuje danes lep korak napredka, ki kateremu mu najtopleje čestitam. Društvo je namreč ustanovilo prvo svojo podružnico na Glincah-Viču. Upajmo, da to ni zadnja podružnica, marveč da ji sledi še nove. Morebiti bi bilo celo umestno, da se koncentruje vse slovensko konsumno združništvo v »Prvem ljubljanskem delavskem konsumnem društvu«. Razvoj konsumnega združništva drugod, kakor smo ga sami proučili, nas uči, da najlepše процvita in napredujejo konsumne zadruge z velikim okolišem po podružnicah. Vsa Slovenija bi ravno zadostovala za mogočno konsumno zdruzo z velikim številom svojih podružnic. Je tako, da imajo zagotovljeno bodočnost danes zgolj velika gospodarska podjetja, na katera ne morejo vplivati na škodo ideji malokrajni vplivi. To omenjamo le mimogrede, ker so se nam porajale te misli, ko smo korakali danes zjutraj na Glince-Vič.

Jutranja megla pokriva Ljubljano in njeno okolico. Kljub temu je polna nova, krasna frančiškanska glinško-viška bazilika čudotvornega sv. Antona Padovanskega.

S sv. mašo hoče praznovati ustanovitev podružnice »Prvo ljubljansko delavsko konsumno društvo«. Blagoslovi Najvišji gospodarsko delo v korist krščanskemu delavstvu! Ustanovitelj in nositelj zadružne misli med Slovenci, ustanovitelj prvega ljubljanskega delavskega konsumnega društva, poslanec dr. Krek, je našel in propovedoval. Krasno, umetniško dovršeno je prepeval med sv. mašo pevski zbor »S. k. izobraževalnega društva Vič-Glince«. Čast pevcem, čast pevovodju!

Po cerkvenem opravilu smo se zbrali pred hišo, kjer se jutri otvori podružnica »Prvega ljubljanskega delavskega konsumnega društva«. Delavstva zelo, zelo veliko. Zastopano je tudi »Jeseniško konsumno društvo« po dveh zastopnikih, med udeleženci zapazimo dež. zadružnega referenta deželne odbornika dr. Pegana, državnega poslanca Gostinčarja, ravnatelja »Gospodarske Zveze«, Silvestra Skrbince. Hišo, kjer se otvori zdaj podružnica, je kupilo »Prvo ljubljansko delavsko konsumno društvo«, ki ima zdaj svoj lasten dom na Glincah-Viču. Blagoslovi jo predsednik »Zadružne Zveze« dež. in drž. poslanec dr. Janez Ev. Krek. V prodajalni nove podružnice, ki je natlačeno polna, dr. Krek po blagoslovu prirčno nagovori zbrano krščansko-socialno delavstvo. V svojem govoru opisuje pomen in zgodovinski razvoj konsumnega združništva. Pripoveduje, kako se je ustanavljalo društvo, ki se je pred tolikimi leti ustanovilo v sobici nekdanjega šenklaškega kaplana dr. Kreka. Želi, naj bi I. podružnici I. ljubljanskega delavskega konsumnega društva sledile še druge.

Prvemu ljubljanskemu konsumnemu društvu: Po začrtani poti naprej! Našim ljubljanskim prijateljem »Prvega ljubljanskega delavskega konsumnega društva« kličemo: Ne bodite zgolj prijatelji idealni, marveč tudi materialni, s tem, da mu pristopite in kupujete v njem!

ZEMELJSKI MAGNETIČNI VIHARJI.

Z Dunaja se poroča, da so se preteklo soboto pojavili magnetični zemeljski viharji, ki so zelo vplivali na brzjavne in telefonske zveze. Kakor se iz Pariza, Londona, New-Yorka in Peterburga poroča, so bili ti vplivi veliko večjega obsega, kot se je opazilo v naši državi. Ti pojavi so v zvezi s severnim sijajem, ki so ga opazili. To se tudi potrjuje iz Peterburga, ker so v soboto opazili tamkaj severni sij. V Londonu so se pojavila seizmična in zemeljska magnetična motenja s tako močjo, kot se doslej še ni opazilo, in so zlasti v soboto popoldne zelo vplivala na telefonske in brzjavne zveze. Ti pojavi so jako vplivali na zvezo kabelnov z Ameriko in nekaj ur je bila sploh pretrgana brzjavna zveza z Ameriko. Tudi v Parizu so bili zemeljski magnetični pojavi tako močni, da je bilo glavno mesto Francoske skoro tri ure brez vsake zveze z ostalim svetom. Enako se tudi poroča iz New Castle on Tyme. Zadnja velika zemeljska motenja so se opazila v letu 1903. dne 31. oktobra. Skoro ves ta dan je bila Francoska skoro popolnoma izločena od ostalega sveta v brzjavnem in telefonskem omrežju. Isti čas so se opazili tudi ti pojavi v Nemčiji, Rusiji in Avstro-Ogrski. Tudi takrat so opazili severni sij v Severni Ameriki. Večje magnetične zemeljske pojave so opazili tudi 14. februarja 1892. in 20. junija 1894. Leta 1904. so se ponovili ti magnetični viharji. Manjša motenja telegrafskih zvez so se večkrat opazovala. Od včeraj naprej delujejo zopet brzjavne zveze brez vsakega pogreška.

FRANCOSKI ZRAKOPLOV »REPUBLIQUE« PONESREČIL.

Francoski vojaški vodiljivi zrakoplov »Republique« se je v soboto pri Moulinu ponesrečil. Eden izmed dveh propelerjev, ki ju zavrti motor tisočkrat v minuti, se je pokvaril. Kovinski del propelerja je odletel in prebil zrakoplovov svileni ovoji. Iz velike odprtine ovoja je izpuhtel plin in zrakoplov je padel na tla iz višine 150 metrov hipno na zemljo. Vsi štirje vojak, ki so bili v zrakoplovu, so se ubili. V zrakoplovu, so bili stotnik Marchal, poročnik Chaure in dva podčastnika. Nek zdravnik, ki je zrakoplovu sledil v avtomobilu, je bil takoj na mestu, kjer je pa našel vse štiri že mrtve. Častnika sta bila neozhjenjena, a podčastnika zapuščata ženi in mladoletne otroke. — Poročilo o grozni katastrofi je došlo v Pariz ob otvoritvi zrakoplovne razstave v Grand Palais. Stotnik Marchal si je razbil glavo, iz katere so mu tekli možgani; ostali zrakoplovci so si polomili ude in meso je bilo na kosce raztrgano. K razbitemu zrakoplovu in mrtvecem se dolgo časa niso mogli ljudje približati zaradi izpuhtevajočega plina. Poročilo je povzročilo v celi Francoski veliko razburjenje in žalost. — Nemški cesar Viljem je izrekel po svojem vojaškem atašeju v Parizu, francoski vladji sožalje. Tudi avstro-ogrski vojaški ataše v Parizu je v imenu avstro-ogrskega poslanstva izrekel francoskemu vojnemu ministru sožalje. — Grozna nesreča francoskega zrakoplova bo zelo vplivala na navdušenje za vodiljive zrakoplove. Francoski vojni minister je izjavil nekemu časnikarskemu poročevalcu, da bo poraba zrakoplovov z motorji vedno omejena. Grof Zeppelin pa je odgovoril »Berliner Tagblattu«, da z ozirom na nepopolna poročila še ne more izreči svojega mnenja. — Iz Moulina se poroča, da razvalin ponesrečenega zrakoplova še niso odstranili kljub temu, da dela cela stotinja vojakov. Nekateri deli, čoln in motorji, so se pri padcu globoko udri v zemljo. Na tisoče ljudi je prihitelo na mesto nesreče. Na mestu grozne nesreče bodo postavili spomenik. — Pogreb nesrečnih žrtv bo v Molicusu. Udeležili se ga bodo ministrski predsednik Briand, vojni minister in drugi francoski prvaki. Francoski listi pozivajo k nabiranju prispevkov za zgrajenje novega zrakoplova »Republique«. Kljub grozni nesreči se mora iti po začeti poti naprej. Tudi Nemci, pišejo listi, niso zgubili poguma ob ponesrečenem Zeppelinovem zrakoplovu, in so zgradili novega. Zato mora skrbeti Francoska, da ne ostane za Nemčijo.

Naše vžigalice!

Skrbite, da pridejo v vsako hišo naše vžigalice! — Vsak trgovec, pri katerem kupujete, jih mora imeti, vsaka gostilna, v katero zahajate, vsaka naša gospodinja! — Dolžnost vsakega našega somišljenika je, da zažiga tobak in smodke le v vžigalicami »Za obmejne Slovence«!

Dnevne novice.

+ **Boj in bogve kaj še oznanja** od Boga in ljudi zavrzena liberalna stranka. Tako piše nek liberalni list v soboto o nas: »Poglejte jih, takile so! Dolžnost vsakega zavednega Slovenca je, da gremo z orožjem, ki ga nam nudi sovražnik sam v roke, v neizprosni boj proti njemu. Naše apostolsko delo bodi: ljudstvu odpirati oči, da spoznava hijene pod plaščem krščanstva!« Sestravana druhal, ki komaj živi, še renči in boj napoveduje! Ali ni to nesramnost, ki nas naravnost izziva, da napravimo temu konec? Le od naše milosti živi propala liberalna stranka in če bi mi ne bili lojalni in dobrosrčni, bi te podrtije še pes ne povohal! Obrnimo kopje in z ostrino na Božje in ljudske sovražnike, kakor Gedeon na malikovavske Filiisteje! Ljudstvo hoče, da se škodljivci iztrebijo kakor se iztrebijo povzročitelji kuževnosti!

+ **Z liberalnega smetišča.** Te-le lepo-deliteče cvetke smo v informacijo našim bravcem zadnji teden nabrali iz slovenskih liberalnih lističev: »Proti organizirani sili (tu se misli na naše poslance v kranjskem deželnem zboru) naj rabijo naši poslanci (liberalni) tako silo, da bo kaj zalegla!« Liberalni drobiž bi torej rad povzročil, da nastopijo liberalni poslanci s silo proti našim posalcem. Duhovnega svetnika Šinkovca so počastili s sledečimi uljudnostimi: »dirja po mestu kakor neumen«. Psujejo ga s »hinavcem« in »obrekovalcem« in s »farškim podplati«. Katoliško-narodne dijake psujejo tako-le: »Klerikalne študente je videti največ po farovžih, kjer stikajo po kuhinjskih posodah in se sukajo okrog farovških kuharic.« »50 mandeljevcev«, klerikalni študenti so zato klerikalci, ker so od škofa kupljeni, kakor zamurčki. Nadaljujemo: »Prečastiti gospod fajmošter Bajca,« »rohni ljudi za prižnico«. O župniku Zabretu pišejo: »brezsrčni duhovnik, ki kar ne ve, kako bi pihal okrog sebe.« »Celo Zabretov sorodnik, možakar drobne postave, po domače »pagateli«, se postavlja, da bo vse pomandral.« Za hlapca pri Zabretu se udingal. Zabretov čuk, ki pride še na sekvester, Klamfar.« O selškem župniku pišejo liberalci: »Naš župnik je zadnji čas čisto podivjal. Železniški župnik ga v sirovosti in nesramnosti še daleč prekaša.« O ravnatelju Zadružne zveze Travnu pišejo, da je delal s peklom, nekaj z vragom, helcebuhom in hudicem.« Še nekaj liberalnih smrdečih cvetk: »Krekovo vedno bahaštvo«. O poslancu Gostinčarju pišejo: »Tisti Gostinčar, pravijo, ki je svoj čas še z metlo v roki pometal klerikalne smeti.« »Klerikalni krivi preroki.« »Klerikalci po poklicu, klerikalci kramarji, klerikalci zaradi kšefta.« »Njih najboljša kupčija je pri tercialkah.« »Kakor strupenih kač varujte, izogibajte se klerikalcev!« »Krekovo prav objestno in širokoustno poročilo.« »Kakršni bi ne smeli biti, so loški Čuki: svinjarji!« — Takole pesem poje liberalno slovensko časopisje. Predovičevi prasci v Selih so pravi salonski levi nasproti sotrudnikom liberalnih pomij. Obzirnost nasproti takim falotom bi bila neodpustljiv smrten greh.

+ **Politiške hijene** je zatulil nad nami sobotni »Narod«, ker smo povedali, da prekinemo političko kampanjo s politikom Hribarjem zaradi smrti njegovega sina, ki je bil nam ljub in opetovano zvest sotrudnik. Nočemo se prerekati, ali je župan sam polemiziral z nami, a »velikopotežno« političko smer zamore dajati »Narodu« po našem skromnem mnenju pač edinole zgolj edini kranjski liberalni državni poslanec, ki je slučajno Ivan Hribar. Saj tako »smo sodili, a ker piše »Narod«, da v zadevi premetitve koperskega učiteljskega ni pisal župan nobene vrste in da ni izpregovoril nobene besede z »Narodovimi« uredniki v tej stvari, in bahato pristavil: »Saj tudi treba ni bilo, ker smo itak jako dobro informirani.« sodimo zdaj, da informuje »Narod« Schreiner, ki, kakor znano, rad informuje liste. Štefeta, prijatelja rajnega našega sotrudnika, se liberalci grozno boje in zapisali so tudi, da je pripravljaj rajnika, naj politično nastopi proti napredni stranki. Če bi ne bilo rodbinskih ozirov, to veste liberalci sami, bil bi rajnik, ki ni skril svojih simpatij nasproti naši stranki, z odkritim vezirjem od zadnjih državnozborskih volitvah v naših vrstah. Rajnik nam je bil res ljub in opetovano zvest sotrudnik, česar seveda ni hotel pripovedovati »Narodu«, kar je imel popolnoma prav, ker je dobro poznal razmere v liberalni stranki in se zato ni hotel baviti z liberalno politiko, ki jo je opetovano še ostreje obsojal, kakor mi. Časnikarske hijene naj išče »Narod« v svoji bližini, pri tistem listu, ki je nedavno zapisal o nekem revežu kaplanu, kateremu je zatemnel um, sledeče prostaške besede: »Mož je bil udan žganjepitju, kakor je več njegovih stanovskih kolegov.« To je hijensko. Ali hočete s tem doseči, da tudi mi nastopimo proti vam z vam ljubim orožjem? To dobro veste, da, če mi udarimo, udarimo, da se leta in leta pozna!

+ **Dr. Peganov shod v Loškem potoku** povzroča mrzlico in koliko v tistem liberalnem zakonitem lističu, ki se ga že sramujejo liberalni poslanci sami. Psujejo zato poslanca dr. Pegana s sledečimi cvetkami liberalne časnikarske bezniske duhovitosti: »novopečeni deželni odbornik dr. Pegan«. — »Sram vas bodi, gospod poslanec, ostanite doma in ne hujšajte okoli nas!« — Presmešna je liberalna domišljavost in drzna njihova nesramnost, da se upajo svetovati poslancu, naj ne prireja shodov. Upamo, da še doživimo čas, ko bodo liberalni listi zahtevali, da nihče ne sme na shod, ki ni še napravil zrelostnega izpita v slavnoznani liberalni vedi, ki se imenuje »frakarija«. Čujemo, da že izkušajo to načelo uvesti za ljubljanske liberalne shode po navadah, ki so uvedene za vstop v ljubljanski prazni sekvestrirani frakarski »Narodni Dom«. — Mar menijo liberalci, da bomo šli, kadar bomo hoteli prirediti shod, vprašat kakega zalištrane-ga liberalnega šomaštra, ki si vsak teden redno enkrat svoje možganske produkte izpraznjuje v znanem liberalnem pljuvalniku?

+ **Ločitev duhov v Istri.** Istrski liberalci, ki so na skupščini Dijaškega podpornega društva v Pazinu, o kateri smo že poročali in poročamo danes obširno na 6. strani našega lista, pogoreli, so kar iz sebe in napovedujejo dr. Laginji, Spinčiču in Trimajstiču, ki da so postali klerikalci čisto po »kranjskem« vzorcu, brezobziren boj. Le dajte! Voditelji liberalstva so dr. Zuccon, dr. Červar in dr. Poščič. Dozdaj so bili »zgolj-narodni«, odselej pa bodo pokazali svojo pravo barvo. To nas le veseli!

+ **Ustanovitev novega telovadnega oddeska Orel** v Mekinjah, dné 26. t. m., se je izvršila v splošno zadovoljnost. Shod je bil mnogoštevilno obiskan. Vrli komendski Orli so prišli v kroju ter povzdignili s svojim nastopom prireditve. Ljudstvo je bilo navdušeno. Razvnel jih je vlč. g. dr. o. Guido Rant s svojim krasnim, tehtnim govorom. Tudi društveni pevci so storili v polni meri svojo dolžnost. Vpisovanje k sklepu je imelo tale vesel izid: oglasilo se je 55 rednih telovadcev (med njimi štirje iz Strani, dva Tunjičana in en Nevljan, drugi so domači); število bo gotovo še poskočilo. Naraščaj in podporne člane bomo tudi pričeli zbirati. Predsednikom je bil izvoljen župan in posestnik brat Franc Gams; načelnikom brat Niko Loboda.

+ **Čemu to?** Letno poročilo nemške gimnazije v Ljubljani (1909) navaja med 115 učenci 9 Slovencev. Ti so: Ješe iz Štajerskega, Kleč Silvio iz Ljubljane, Majcen Anton iz Ljubljane, Majcen Martin iz Vipave, Petač Ivan iz Pontafle, Lavrenčič Karol iz Štajerskega, Piščanc Just iz Rojana, Kleč Karol iz Ljubljane, devetega pa nismo mogli zaslediti. Če le kje, v Ljubljani na nemški gimnaziji ni treba Slovencev, ker se na slovenskih gimnazijah gotovo več nauče kakor na nemški. Ampak nekaj Slovencev mora vedno igrati hlapčevsko ulogo.

+ **Koroška šolska tragedija.** Letno šolsko poročilo realke v Celovcu za leto 1909. izkazuje med 380 učenci — 6 Slovencev. Beljaška gimnazija šteje med 279 učenci 12 Slovencev, na benediktinski gimnaziji v St. Paulu je 14 Slovencev med 183 učenci, na gimnaziji v Celovcu pa je med 480 učenci 81 Slovencev. Če povemo, da je temu vzrok to, da Slovence ubijejo že v ljudskih šolah, se majhnemu številu Slovencev, ki se posvetijo za narodni blagor neobhodnim višjim realnim vedam, gotovo ni čuditi. Sužnji po sili! Vendar pa treba pripomniti, da bi morali Slovenci gledati nekoliko bolj na to, da svoj naraščaj spravijo tudi na realke, kajti tu je naša inferiornost uprav grozeča.

+ **Izobraževalno delo.** Z Vrhniko se nam poroča: Posebno plemenit vžitek nam je priredilo včeraj ljubljansko katoliško društvo rokodelskih pomočnikov. Nastopilo je na našem odru s prebogatom, poučnim in zabavnim sporedom in ga tako točno in precizno izvršilo, da smo štiri ure z napeto pozornostjo sledili vsem izvajanjem in da smo zapustili dvorano z mislijo: Čez teden dni bi zopet prišli in pripeljali s seboj svoje prijatelje, ko bi se nam napovedala taka prireditve imenovanega društva. Pevski zbor ljubljanskega rokodelskega društva smo slišali pred dobrim letom na Vrhniku in včeraj smo občudovali vsestranski lep napredek. Z ljubljanskimi pevci so tekmovali tamburaši našega katoliškega društva rokodelskih pomočnikov. Dobroznani govornik dr. Mihael Opeka je v svojem govoru dal vsej prireditvi nekaj vzvišeni značaj, ko nam je pokazal na sv. Klemenca Dvořaka, ki se je od rokodelskega pomočnika povzpел do duhovnika in postal »apostol Dunaja« ter ga je sveta cerkev prištel svetnikom. — Dva gg. člana ljubljanskega rokodelskega društva sta s svojimi fino prednašanji, dobro oslojenimi kupleti spravila v viharno veselost vso navzočo družbo. — In potem ta dovršena uprizoritev veseloigre »Okrog zemlje v 80 dneh«!

To ni bil nastop diletantov, to je bilo v vseh podrobnostih dosledno premišljeno izvedeno, pa prav naravno igranje! Nastop hladnokrvnega, pogumnega Phileas Fogg, izredno iznajdljivega detektiva Fiksa, v svoji vlogi popolno domačega sluga Jeana Passepartouta bi bil v čast vsakemu deželnemu odru! In vse druge vloge so bile v dobrih rokah, da je bil celoten vtis popolnoma zadovoljiv. Društvo je pripeljalo s seboj tudi bogato opremo, tako da je igra v vseh podrobnostih prišla do veljave. — Občudovali smo pogumnega Phileas Fogg, ki je pred leti kljub največjim nevarnostim prišel okrog zemlje v 80 dneh, občudujemo pa tudi plemenito prizadevanje katoliškega društva rokodelskih pomočnikov, ki tako uspešno družijo delo za stanovski napredek, obenem pa posreduje omiko in izobrazbo povsod, kjer deluje.

+ **Tuli** naj ljudstvo po ulicah — to takto priporoča glasilo istrskih Lahov, »Ideja Italijana«, da se bo vlada udala in Lahom na ljubo ne bo ustanovila slovenskega učiteljskega v Gorici. Mi pa mislimo, da tudi tuljenje ne bo pomagalo, bombe so pa tudi prepovedane, ergo naj se Lahji pomirijo, da jih ne raznese.

+ **Častna doktorja praške češke univerze.** Cesar je dovolil, da imenuje filozofska fakulteta češke univerze v Pragi za častnega doktorja filozofije: profesorja slovanske filologije dunajske univerze dvornega svetnika dr. pl. Jagiča in rednega profesorja slovanske filologije na graški univerzi dr. Matijo Murkota.

+ **Duovniške vesti.** Na goriški bogoslovni je imenovan za profesorja biblijskih ved novega zakona namesto dr. Tarlao dr. Josip Ličen, dogmatiko pa bo poučeval č. g. Fogar. — Imenovanje č. g. Tognona za župnika v Gračeju se je zaradi formalnih napak razveljavilo.

— **Šmartno pri Litiji.** Liberalna blamaža ali žalovanje 20. septembra v Šmartnem, je naslov naši povesti. Ker je tukajšnji dopisnik »Slov. Narodu« poročal o klerikalni blamaži glede zastav, razobesjenih v pozdrav udeležencem mladeniškega shoda, naj še jaz poročam, kako je bilo 20. septembra z zastavami. — V celem Šmartnem in na Ustju je bilo dva para zastav, med temi so bile tri črne in ena slovenska, ker se namreč g. Robavsni ni zdelo vredno kupiti črno, je obesil kar slovensko v znak velike žalosti. Da ni smelo zaostati bralno društvo, se umeje, saj je tudi ob volitvi Hribarjevi imelo razobešeno zastavo. — Liberalci pri nas 20. septembra niso toliko žalovali za narodnimi žrtvami, marveč ker upajo pri prihodnjih občinskih volitvah biti tepeni.

— **V Štangi** je dne 29. septembra, sv. Mihaela dan, konferenca Sod. cor. Jesu.

— **Gorje.** Dne 3. oktobra, na rožnvenško nedeljo, v Gorje! Naš moški pevski zbor nam bo zapel veličastno pesem »Slovan« in milotožno »Jadransko morje«. Mešani zbor nam bo pokazal ljubko »Planinarico« in nedosežno lepi »Nazaj v planinski raj«. Igralci bodo pokazali »Vaškega skopuha«, vse pa bo zaključil zbor z mogočno pesmijo »Triglav«.

— **Umrl je** v Postojni gospod Matija Burger v soboto, dne 25. t. m. Bil je mož poštenjak skozi in skozi, prava stara postojnska korenina. Bil je svojčas tudi župan. Naj počiva v miru!

— **Mezdni boj.** Ravnateljstvo ladjedelnice pri Sv. Roku pri Trstu je izključilo 880 delavcev, ker so začeli štrajkati.

— **Za ravnatelja** laškega učiteljskega v Kopru je imenovan profesor Larcher.

— **Otvoritev postajališča Smedella za osebni promet.** S 1. oktobrom 1909 se spremeni poslovanje postajališča Smedella v toliko, da potniki od tega dne naprej ne bodo dobivali voznih listkov proti naknadnemu plačilu v vlaku, pač pa bo izdajal vozne listke čuvaj postajališča. S potniki, ki vstopijo brez voznega listka, se ravna po zmislu § 21. obratnega opravilnika. Odprava prtljage se vrši tudi nadalje proti naknadnemu plačilu. — V Trstu, meseca septembra 1909. — Od c. kr. državno-železniškega ravnateljstva.

— **Za pogorelce v Trnju** so darovali: veleč. g. I. Schweiger dekan, 20 K; nekdo iz Železnikov 3 K 15 vin.; g. Dekleva iz Gorice 20 K; g. Stanonik iz Horjul 20 K; veleč. g. Peter Bohinjec 10 K; veleč. g. J. Drnovšek 10 K; č. g. Al. Wester 10 K; g. dr. Ig. Žitnik 20 K; neimenovan iz St. Jurja 10 K; prebl. g. Globočnik 20 K; iz Črnege vrha nad Idrijo 40 K; veleč. g. Demšar. St. Vid, 20 K; posojilnica v St. Petru 100 K; veleč. g. A. Abram, kurat, in zbirka duhovnije St. Peter 40 K; veleč. g. J. Zupan, župnik iz Hrenovic in zbirka 30 kron; veleč. g. Val. Remškar kurat iz St. Ivana in zbirka 12 K; veleč. g. Josip Laznik, župnik iz Slavine in zbirka 30 K; veleč. g. J. Berlic, župnik iz Srednje vasi in zbirka 25 K. — V imenu pogorelcev se vsem dobrotnikom prijazno zahvaljuje Al. Železny, kurat. — Trnje pri St. Petru, 24. septembra 1909.

— **Velika nesreča** se je zgodila na Savi, Jesenice. Padla je namreč vozna

plahta na petletnega sinčka delavca Stem-bala. Mladi revček je pri nesreči izgubil življenje.

Š **Celje.** Dr. Maks Vraber, kaplan v Žalcu, pride za kateheta in ravnatelja liceja in trgovske šole šolskih sester v Trstu. Za kaplana v Žalcu pride g. dr. Anton Jehart iz Starega trga pri Slov. Gradcu.

Razne stvari.

96 od 100 slovaških maturantov padlo pri izpitu. Na višji trgovski šoli v Alsö-Kubinu bila je 13. t. m. matura, pri kateri je padlo 24 učencev od 25. Vsled tega je bila demonstracija proti vladnemu zastopniku Jönasu, ki je zakrivil ta rezultat. Neki nemški budapeški list zagovarja vladnega zastopnika, in zvrča vso krivdo na ogrsko vladu, ki sili v čisto slovaškem kraju dijake, da se morajo učiti v mažarskem jeziku predmete. Vsled tega so tako slabi uspehi.

Nepokorni vojaki. Minolo soboto popoldne je na vežbališču v Mitrovici devet mož 11. dragonskega polka odpovedalo pokorščino poveljujočemu častniku. Vojake so takoj razporejili, njih kolovodjo zvezali in potem vse skupaj z močno stražo odvedli v Petrovaradin. Vzrok upora ni znan.

Budimpešta vrne Sarajevčanom obisk. Znano je, da je o priliki aneksije bila številna deputacija Sarajevčanov na Dunaju in v Budimpešti. Dunajska mestna občina je že vrnila obisk, 2. oktobra t. l. pa stori isto Budimpešta pod vodstvom župana Barczyja. Za sprejem se delajo v Sarajevu velike priprave.

»**Matica Hrvatska**« in **Srbi.** »Srpska književna zadruga« je sklenila, da ponudi »Matici Hrvatski« enako zvezo, kakor jo ima slednja s »Slovensko Matice«, t. j. da bi »Matica« izdajala vsako leto po eno srbsko, a »Zadruga« po eno hrvaško delo.

Giljotina deluje. Iz Pariza, 24. septembra: Pretekli terek so giljotinirali v Valenci tri roparje dromskega departementa, Davida, Lyotorda in Beroviera, ki so v okolici storili mnogo krvoločnosti in roparskih umorov. Porota je vložila na predsednika republike prošnjo za pomilostjenje, a predsednik je prošnjo odbil in se je obsodba izvršila.

Mednarodni tatovi. Iz Pariza se poroča, da je policija dobila v svoje roke četo mednarodnih tatov. Vodja te čete je neki Viljem Stark. Ta tatinska družba je od svojega postanka nakradla že več milijonov frankov. Sam Stark ima na svoje ime vložnih v neki nemški banki 800.000 mark. Inozemce, ki so jih zalotili med tatovi, med njimi je tudi nekaj avstrijskih podanikov, bodo izročili dotičnim državam.

1.200.000 K za konja. Mr. Fairer v Londonu je bilo ponudnih 1.200.000 kron za njegovega konja, a je ponudbo odbil. To je sedaj največja vsota, ki je bila kdaj ponudena za kakega konja. Znano je samo, da je bil neki konj Flying Fox prodan za milijon frankov.

Velika tatvina na dunajski pošti. Iz dunajskega poštnega urada na Minoritskem trgu je ukradel neznan zločinec 119.000 kron. Vsa dunajska policija je bila na nogah in iskala tatu, ki je že davno izginil. Pretekle dni pa je prišla iz New Yorka vest, da je tam prijet nek Anglež Freemann, pri katerem so se našli tisočaki, ki so bili hrčkone ukradeni na Dunaju. Na prošnjo avstrijske konzulata so Freemanna zaprli, a ga po ameriških postavah izpustili čez 24 ur na prosto, ker ni bilo proti njemu dokazov. Tatvino je izvršil na Dunaju v trenutku, ko je stopil poštni uradnik k telefonu. Pograbil je iz omare 119 tisočakov, odpeljal se v Hamburg, od tam pa v Ameriko. Ko je dospel v Ameriko, so ga zasledili detektivi privatnega znamenitega Pinkertonovega detektivskega zavoda, ko je v neki gostilni, v katero pohajajo zločinci, istim pripovedoval, kako je izvršil celo tatvino. Ko je prišel iz gostilne, so ga detektivi prijeli in odpeljali v zapor. Ker se ni moglo od nobene strani dokazati, da so bili omenjeni tisočaki res ukradeni na Dunaju, so ga izpustili. Policija v New Yorku je potem poslala fotografijo tega zločinca na Dunaj in poštni uradnik ga je spoznal kot pravega.

Znanost in umetnost.

»**Moški zbori.** Uglasbil Vinko Vodopivec. V tej zbirki, ki je ravnokar izšla v založbi Katoliške Bukvarne, nam podaja g. skladatelj šest moških in en ženski zbor. Med moškimi zbori sta zastopani dve krepki koračnici: »Bratje v kolo« in »Bratom Orlom«, dva mirna zbora z bariton-skim samospevom: »Z vencem tem ovenčam Slavo« in »V mraku«, ljubkonežni zbor (oz. četverošpev) »Sijaj, sijaj, lunica« in šaljivi moški zbor z basovskim samospevom »Lepi Jurij«. Ženski zbor pa je zložen na Gregorčičevo pesem »Pogled v nedolžno oko«. Vse te skladbe niso sicer nič epohalnega in najmanj kaj takega, kar bi pomenjalo preobrat na glasbenem polju, a so vendarle priključive in čedne. Harmonizacija je vseskozi priprosta ter

izvzemši par mest korektna. (Str. 2, 1. sistem, 2. takt naj poje drugi bas mesto četrtinke g, dve osminki: g in e; sicer so vsposredni oktavni postopi med 1. ten. in 2. basom. Str. 12, 1. sistem, 1. takt pa naj poje drugi bas na četrto dobo dis mesto h.) Je seveda še semtertje kako mesto, ki bi se mu dalo oporekati, toda mnogokrat ima pa tudi vsakteri razumni skladatelji svoj razlog, da napravi tako in ne drugače. V celoti so ti zbori — kakor rečeno — dobri in bodo gotovo z veseljem sprejeti, kjerkoli se bodo izvajali. Posebno dobro bodo učinkovali zbori: str. 3, 4, 5 in 7. Trio pri koračnici, posvečeni »Bratom Orlom«, je naravnost mojstrski.

Medved, »Poezije«. II. del. Cena 3 K 50 vin., v elegantni vezavi 5 K 40 vin. — Ime in veljava A. Medvedova sta toliko, da je odveč priporočati proizvode njegovega neizčrpnega pesniškega duha; kakor je prva zbirka njegovih pesmi vsakega razveselila po globokomiselnosti in markantnosti oblike, tako povzdigne druga zbirka še bolj pesnikovo vrednost in velikost.

»**Dolina krvi**« (Glenanaar). Roman. Napisal sloveči irski pisatelj kanonik Avguštin Sheehan, poslovenil iz angleščine Franc Bregar. Osmi zvezek »Leposlovne knjižnice«. Cena broširanemu izvodu 4 K 20 vin., vezanemu pa 5 K 80 vin. — Ta najboljši roman slovečega irskega pisatelja kanonika Sheehana obsega žalostno zgodovino nesrečnega irskega naroda, nad katerim so Angleži kronali krivico in jej prepusili popolno gospodarstvo. Irski vstrajnost, s katero se je to mučeniško ljudstvo borilo za vsako grudo rodne zemlje in za vsako črko katoliške veroizpovedi, nima para v zgodovini.

Breznik, »Slovenske besede v slovenščini«. Cena 80 vin. Za Slovence sploh in posebno jezikoslovce zelo koristna in važna knjiga o rabi besed in izrazov, ki smo si jih izposodili Slovenci od naših močnejših bratov in izpopolnili z njimi naš jezik.

»**Bisernica**« iz belokranjskega narodnega zaklada. V Adlešičih nabral Ivan Sašel, župnik. I. del. Cena 2 K, vez. 3 K. II. del. Cena 2 K 50 vin., vez. 3 K 50 vin. — Belokrajina si je ohranila med Slovenci največ pristnega narodnega blaga, zanimivih narodnih običajev, ki segajo brezdvomno v staro davnino, pa tudi belokranjski jezikovni zakladi imajo prednost mimo vseh ostalih slovenskih narečij. To delo je torej važen in zanimiv pojav v našem dosedaj bornem folklorističnem slovstvu.

»**Zgodovina novejšega slovenskega slovstva**«. I. del od Pohlina do Prešerna. Spisal prof. Ivan Grafenauer. — To je knjiga, ki jo je dosedaj dijak in vsak izobraženec pogrešal kot vsakdanji kruh. Sramotno malo govori Sketova Slovstvena čitanka, ki je bila edina učna knjiga slovenskega slovstva za tolike generacije našega dijaštva, o novejši književnosti, in kadar govori obširneje, je nepraktična in suhoparna. Z Grafenauerjevo Zgodovino pa smo dobili izvrstno pomožno knjigo, ki bo dijaku in profesorju dobro služila, zlasti ker je že tako prirojena, da lahko ustreza šolskim namenom in je potrjena s sijajnim izpričevalom praktičnih izkušenj, ki si jih je nabral g. profesor, ko je predaval v višjih razredih slovstveno zgodovino. A ne le na dijaški polici bi morala ležati »Zgodovina novejšega slovenskega slovstva«, temveč na mizi vsakega izobraženca; večina našega inteligentnega občinstva se je zbaa obširnosti in letopisnega značaja Glaserjeve slovstvene zgodovine, vsled česar je med našim izobraženstvom veliko premalo slovstvenozgodovinskega znanja. A sedaj, ko smo dobili Grafenauerjevo knjigo, ne veljajo več izgovori: narodni ponos, slovenska zavest terja svoje pravice! Z lahkoto in naslado bo prelistal bravec to knjigo, brez truda, a z velikim pridom, ker je pisana z ostrim, prodirajočim pogledom na širjavo in globino. Z mirno, prepričevalno zmernostjo strogega znanstvenika zasleduje g. profesor tihe struje naše slovstvene preteklosti — poglavje o slovenski romantiki je klasično — a obenem govori s fino, vzgajajočo in dvigajočo tendenco, tako da se bravec, ko obrne zadnjo stran, izviče vzdih: res je in prav je, da je res! — Knjiga je izšla v zalogi »Katoliške Bukvarne« v Ljubljani in velja samo 2 K, trdo vezana 2 K 50 h, po pošti 20 h več. — Ta nizka cena omogočuje vsakomur, da si knjigo nabavi.

Ljubljanske novice.

lj **Predsedstvo S. K. S. Z.** opozarja, da se vrši danes ob pol osmih zvečer v prostorih S. K. S. Z. velevažna seja, h kateri se vabijo tudi prijatelji S. K. S. Z.

lj **Izredni občni zbor »Glasbene Matice«** je jutri (torek), dne 28. septembra, ob 8. uri zvečer v pevski dvorani z dnevnim redom: 1. Razširjenje glasbene šole v popolni konservatorij in tozadevna vloga na deželni zbor; 2. vsled tega potrebna prememba društvenih pravil.

lj **Pogreb dr. Ivana Milana Hribarja** je bil v soboto popoldne ob velikanski udeležbi. Tržaški Slovenci so poslali deputacijo pod vodstvom poslanca Mandiča. Opazili smo deželnega glavarja Frana pl. Šukljeja, deželnega predsednika barona Schwarza, deželno sodnega predsednika Levčičnika, dvornega svetnika Klimenta, kanonika Sušnika, zastopnike ljubljanskih uradov in raznih društev.

lj **Srednješolstvo.** Naučno ministrstvo je premostilo za leto 1909/10: profesorja novomeške gimnazije Jožefa Reiserja na l. drž. gimnazijo v Ljubljani.

lj **Imenovanje.** Justični minister je imenoval vodjo zemljičnjanskega urada, Jerneja Lotschnigga, za ravnatelja zemljičnjanskega urada v Ljubljani. — Finančna prokuratura je imenovala pravnega praktika dr. R. Fritscha za koncipijenta c. kr. finančne prokuratorje v Ljubljani.

lj **Na bogoslovnem učilišču v Ljubljani** se prične predavanja 1. oktobra. Zglašiti se je dan poprej. — Vodstvo.

lj **Ustanovna skupščina pevske župe za Ljubljano in okolico**, se je vršila v soboto zvečer v veliki dvorani »Glasbene Matice«. Predsednik Zveze pevskih društev, dr. Vl. Ravnihar, je otvoril zborovanje, naznanil, da so javila svoj vstop v nameravano župo samo tri društva: »Slavice«, »Slovan« in »Lipa«. V Ljubljani in okolici je devet društev, ki bi mogla pristopiti k župi. Ta društva večinoma še niso sklepala o pristopu, ker niso mogla sklicati občnih zborov. »Ljublj. Zvon« je poslal pripravljavnemu odboru pismo, v katerem naznanja, da začasno ne namerava pristopiti v župo. — Pri volitvah v odbor, izjavi gosp. Dražlj, da ne sprejme predsedništva pevske župe. Odbor bi po pravih obstajal iz predsednika in podpredsednika, župnega pevovodje, dveh pregledovalcev računov in pevovodij posameznih društev. Ker se glede volitev v odbor ni moglo zediniti in je bila udeležba na skupščini tudi majhna, se je sklenilo, da se ustanovna skupščina preloži z istim dnevnim redom na 17. oktobra ob 10. uri popoldne.

lj **Umrla je** Bahel Ivana, ki se je zadnjo soboto v Medvodah zastrupila.

lj **Na oklicih** so: Gosp. Franc Jančigaj, magistratni koncipist z gđč. Ivanko Gaber. — Martin Klinar, tramvajski sprevoznik z Alojzijo Rifelj. — Mihael Turk, kurjač z Marijo Kosirnik. — Jakob Jurman, žel. uslužbenec z Ano Kosmač.

lj **Do preklica** se ne vzame nobenega umobolnega v umobolnico na Studenec, ker je zavod prenapolnjen.

lj **Prvi kostanj na trgu.** Včeraj so prvič to jesen začeli kostanj peči. Novina je šla naglo v denar, dasi je blago še zelo drobno in nezmatno. Za krajcar se dobi tri kostanje. Upati je, da pride v kratkem boljše in debeleše blago v promet, ker so vsa poročila o letošnji kostanjevi letini zelo ugodna in je kostanj zlasti na Laškem prav dobro obrodil.

lj **Uvoz hrvaških buš** je v zadnjem času zelo poskočil. Skoro vsaki dan jih ženo cele črede čez Ljubljano na Gorenjsko, kjer jih polagoma drugo za drugo poprodajo doma in na sejmih. Ob primerni klaji se buše lepo popravijo in odebele ter je cena dokaj nizka in se taka buša dobi za 35 do 60 kron.

lj **Aretacije.** V noči od sobote na nedeljo in od nedelje na ponedeljek je mestna policija aretovala 33 oseb. Izmed teh jih je bilo aretovanih največ zaradi kaljenja nočnega miru, nekaj zaradi izgredov in tepeža; ena ženska je bila aretovana zaradi vlačuganja, en moški pa zaradi suma tatvine. Aretovanci so bili več ali manj obsojeni na denarne globe, oziroma zapor, ali so se pa izročili sodišču.

lj **Zasačena tatova sadija.** Predvčerajšnja noč sta obiskala dva neznanca tatova vrt nekega tukajšnjega sadjerejca, katerima so se najbolj dopadle lepe hruške. Za posodo sta vzela seboj srajco in moške spodnje hlače. Ker sta preveč ropotala, ju je slišala neka stranka, katera je pa zaman poskušala tatova prepoditi. Šele ko je bil poklican stražnik, sta popustila na licu mesta svoje izvanredne »vreče« ter zbežala.

lj **Pobalinstvo.** Ko je sinoči popustu mehanik Viktor Dragar pred neko kavarno svoje kolo, mu je nek, dosedaj še neznan pobalin prerezal na obeh kolesih pnevmatika ter s tem povzročil Dragarju 40 K škode.

lj **Prepir** je naštal v neki gostilni na Privozu včeraj med dvema zidarjema, katerega posledica je bila, da je eden izmed teh odnesel domov raztrgan suknjič, vreden 16 K. Pobotala se bodeta pred sodiščem.

lj **Velike jate vrabcev**, ki so doslej izborno živeli v prosu, so se preselile zadnje dni na zorečo ajdo, na kateri povzročajo občutno škodo. To velja zlasti za rudniško okolico, kjer kar pregnati ne morejo tega vsiljivca. Nekatere njive morajo preživljati na dan po več sto teh vedno lačnih požeruhov. Če se jim strašijo napravi, mu gredo pa kar brezobzirno na glavo sest.

Napredno kmetijstvo v Švici.

(Dopis iz Švice.)

»Brez muje se še čevelj ne obuje,« pravi stari pregovor. Pa je tudi resničen. Ako hočemo v kmetijstvu naprej priti, se moramo tudi potruditi, učiti se in delati. Priznati se mora, da Slovenci v kmetijstvu že napredujemo, a bolj počasi. Na Gorenjskem in Notranjskem se napredek splošno opazuje. Za nas je največjega pomena živinoreja, ker ta je povsod razširjena, zato moramo največji skrb obračati na umno živinorejo. Marsikje pa ni živinoreja tako vpeljana, da bi donasala resnične dohodke, zato se nam je zlasti glede živinoreje učiti od naprednejših dežel. Dežele, v katerih je živinoreja zelo razvita in gospodarsko uravnana, so najbolj bogate in če hočemo mi priti do blagostanja, se moramo poprijeti tega, kar je doneslo v one dežele blagostanje. Švica je dežela, v kateri je živinoreja najboljše in najlepše uravnana. Na Švico se moramo tudi mi ozirati. V Švici so skoraj iste podnebne razmere, kakor pri nas. Hribovita dežela je, kakor naša slovenska dežela; v njej rastejo iste rastline, kot pri nas. Kar se pa tiče kmetijstva in zlasti živinoreje smo daleč za Švicarji, ki so v pravem pomenu kmetje. Oni ne delajo samo, da se prežive, ampak hočejo imeti za svoj trud tudi pošteno plačilo. Pri vsakem podjetju, ki se ga poprimajo, računajo in premišlujejo, koliko jim bo donasalo, in kako se jim bo izplačevalo. Mimo tega pa tudi pridno delajo. Vzeti jih smemo za vzor. Ako bomo po tem vzoru ravnali, bode tudi k nam prišlo blagostanje in slovenska zemlja bode rešena propada.

Pred kakimi 60 leti je imelo šviško kmetijstvo vse drugačno lice nego sedaj. Pridelovali so veliko žita, redili malo slabe živine. Torej so bile razmere tedaj take, kakor so pri nas sedaj. Poljedelstvo jim je čedalje bolj pešalo. Cene kmetijskih pridelkov so bile vedno slabše in ko bi se takrat švicarski kmetovalci na nasvet svojih strokovnih učiteljev ne poprijeli z vso vno živinorejo, bi se njihovo blagostanje gotovo ne povzdignilo, kakor se je. Poljedelstvo so opustili, njive so spremenili v rodovitne travnike, začelo se je razvijati siraštvo, ki je kmalu postalo sloveče. Siraštvo je postalo tako rekoč domača obrt in sedaj je šviško siraštvo prvo na svetu.

V vzhodni Švici se je v zadnjem desetletju poljedelstvo popolnoma opustilo, tako, da sedaj ni videti tamkaj drugega, kakor travnike in rodovite sadne vrtove. Sedaj gledajo le na to, kako bi svojo zemljo najbolje izkoristili, da bi jim dajala kolikor mogoče veliko dobre krme. Zato Švicar skrbno skupaj spravlja gnojnico in gnoj, da potem gnoji svoje sadne vrtove in travnike. Vsled tega so pa podvojili število živine, tako da redijo na treh orah zemlje dve kravi. Pa tudi sadje jim boljše rodi, da si zamorejo napraviti sadnega mošta. V izdelovanju sadnega mošta so Švicarji pravi mojstri.

Ker so se poprijeli samo živinoreje, zato so dosegli, da imajo izvrstne krave molznice, ki so ob enem lepe živali, katere se odlikujejo po lepim životnih oblikah. Dosegli so to s skrbnim odbiranjem plemenskih živali in z umno rejo. Kadar Švicar pripuša svojo kravo k biku, ne gleda na to, kateri bik plemenjak je najbližji in najcenejši, ampak kateri je najboljši. Naj je daleč tri ure, žene kravo tje, in plača rad junčevino okrog 5 K našega denarja. Napredujejo so pa Švicarji v kmetijstvu toliko zaradi tega, ker so radi sprejemali poduk strokovnjakov, se oklepali tudi raznih zadrug, kakor so živinorejske, mlekarke in kmetijske zadruge. V Švici ne dobijo kmeta, ki bi ne bil od kake zadruge. Krasen je v Švici kmečki dom. Hiše so večinoma lesene na eno nadstropje, izdelane pa silno lično, da jih mora tujec kar občudovati. Okna so velika. Pri oknih povsod bela zagrinjala. V hiši je vse snažno. Pred hišo je velik zelenjadni vrt, v katerem raste mnogo cvetic in priličnega drevja. Vrt je lepo ograjen.

Ako pa pogledaš v hlev zraven hiše, se ne bodeš mogel načuditi krasni živini. In ta red in snaga v hlevu! Gospodar ima vso pozornost obrneno na hlev in na živino v njem. Pa tudi kako ponosen je na svojo živino! Ako prideš k njemu in ne pogledaš njegove živine, se mu zameriš. Pa kaj bi tudi ne bil ponosen, saj je živina njegovo bogastvo!

Kmetijstvo v Švici je vse bolj priprosto in enolično, kakor pri nas. Kmetijstvo Švicarjevo obstoji v tem, da skrbi za živino, travnike, sadno drevje, gnoj in gnojilce. Torej samo na to je njegova skrb obrnjena, kar je v zvezi z živino. Kako je pa vse drugače pri nas? Največ skrbi in dela porabimo za njive, vinograde itd., živina je skoraj pozabljena. Švica ima res veliko ugodnosti. V Švico prihajajo zelo tuji, ki puste v deželi mnogo denarja. V Švici je ljudstvo bolj izobraženo. Švica je prosta dežela, katera svojim deželanom povsod na roko gre. Dasiravno so pri nas precej drugačne razmere, bi vendar tudi

naše kmetijstvo vse drugačne dohodke dajalo, ako bi začeli obračati večji pozornost in skrb na živinorejo in sadjerejo ter bi si skusili pridobiti več strokovne izobrazbe.

Prihodnjič o sviških hlevih in gnojiščih.

Jakob H.

VESTNIK DRUŽBE SV. RAFAELA.

»Ave Marija« piše:

Ze takoj v prvi številki »Ave Marija«, ki je glasilo naše Rafaelove družbe, smo napovedali, da bomo tekom leta spregovorili podrobneje o naši družbi in rojakom porazložili družbena pravila. To svojo obljubo hočemo v prihodnjih šesterih številkah »Ave Marija« izpolniti. Člen za členom, točko za točko, bomo povedali, kaj pomenja in kak namen ima, da bodo rojaki imeli jasno sliko pred seboj, za kaj se nam gre.

Čutimo še vedno, da nas mnogi ne razumejo, tako svetnih rojakov, kakor č. slovenske duhovščine, dasi smo že takoj ob ustanovitvi obeh skušali razložiti potom posebnih okrožnic, katere smo razposlali vsem č. gg. duhovnikom, kakor vsem katoliškim društvom in mnogim posameznikom.

Seveda, to je umljivo! Gre se za popolnoma nekaj novega, za izrecno dobrodelno družbo, katerih še mi ameriški Slovenci do sedaj nismo imeli. Bilo je pa tudi res že toliko varanja med našim ljudstvom, da so postali že nezaupni. To smo čutili tudi mi že v začetku. Vendar, čast in hvala Bogu, v kratkem času smo si pridobili toliko zaupanja in toliko gnotne pomoči, da sta družba in list zagotovljena in to v kljub vsemu nasprotovanju.

Predno pa začnemo z razlagom pravil, naj nekoliko pojasnimo naše izseljeniško slovensko vprašanje, tako kakor je v resnici.

* * *

Trumoma dero zadnja desetletja v Ameriko evropski narodi »za srečo« — kakor pravijo. Med temi je primeroma zelo velik odstotek tudi naših Slovencev. Toda če gledamo te trume, odkod prihajajo, zakaj gredo, kako gredo in kam gredo in po kaj in če še poleg tega vidimo mej temi svoje rojake, svoje brate, svoje milo, dobro slovensko ljudstvo, in to v velikih odstotkih, zaboleti mora srce vsakega pravega rodoljuba.

a) Odkod prihajajo? Iz revnih vasic! Priprosti, neuki kmetiči so, ki so živeli iz mladega le na polju. Ne poznajo drugega jezika kot svojo materinščino.

Ne poznajo drugega življenja, nego življenje rodne gorske vasi. Ne poznajo drugega ljudstva, kakor poštenega slovenskega soseda. Ne vedo za drugo vero, nego ono, v kateri so bili vzgojeni. Niso vajeni ne delu, ne razmeram, drugim, nego vaškim. Niso imeli priliko si pridobiti spoznavanja sveta, ne neodvisnega samostojnega mišljenja in življenja in se tako usposobiti krepko uspevati med tujimi narodi, v tujih razmerah, v tujem svetu, prepuščenim samim sebi.

b) Zaka j g r e d o? Največ so prve izseljence izabili brezvestni agentje, ki so radi svojega »komišna« z raznimi obljubami izvabljali ubogo, nevedno ljudstvo, da so šli v tujino. Pretirana in lažljiva poročila prijateljev iz Amerike so sedaj čisto povod izseljeništvu. Ubogi kmetič je zakopan v dolgove. Slabe letine, dragi delavci, veliki davki mu dajejo malo upanja na boljšo prihodnost.

Kar človek želi, rad verjame. Tako mu je kakor nalašč pismo iz Amerike od prijatelja: »jaz zaslužim na dan 10, — 15, — 20 kron vašega denarja«. Siromak začne računati, koliko to znese na teden, na mesec, na leto, in potem primerja to s svojimi dolgovi — in v par dnevih je dozorel sklep — v Ameriko grem za dve leti — in res v enem tednu je odhod.

c) K a k o g r e d o? Sedaj bi bilo vendar prvo vprašanje, ali je pa vse res, kar mi piše prijatelj? Ali bom mogel zmagati tudi jaz delo? Kaj pa vendar dela oni? Ali bi ne bilo varno, prej mu pisati? Ga vprašati za svet itd.? Sto in sto vprašanj bi bilo sedaj treba preje urediti, predno bi mogel varno hoditi. Res velikokrat sem že občudoval neodpustno lahkomišljenost, s katero se ljudje selijo v Ameriko. Brez denarja, brez dobrega naslova, pohabljeni, bolehní, nerazviti, mladoletni in si upajo priti sem, tako daljo. In na ta nedostatek hoče zlasti sedanjí izseljeniški komisar opozoriti evropska ljudstva. Zato zahteva od vsakega, da mora imeti vsaj 25 dolarjev seboj, da mora imeti dober in zanesljiv naslov, in pa da mora biti popolnoma sposoben se ohraniti in preživeti sam, brez tuje pomoči. Zato se jih pošlje sto in sto dan za dnem nazaj, da bodo vsaj ti zmogli rojake, da Amerika ni za vaškim koritom in da ni v domačem kraju.

In še nekaj! Ko je sklep za Ameriko dozorel, pa hajd k agentu in temu se popolnoma prepusti in izroči. Agentu je izseljenišvo trgovski predmet, ki mu mora nesti dobiček, in čim več se da iz njega dobička narediti, tem bolje. In tem ljudem se izseljenec popolnoma zaupa! Ti ga po-

tem vodijo od mesta do mesta, koder hočejo, in kakor hočejo, da pride do parnika. In izseljenec? Zemljepisa ne pozna. Pride ven iz Kranjske, tudi jezika več ne razume. Nikdo ga ne razume, nikogar ne pozna. Če se mu zgodi krivica, komu naj se pritoži, in če se, kaj mu pomaga. Sicer mi pa o tem ni treba pisati, saj je to skusil vsakdo, ki je sam potoval.

Po Galiciji, Macedoniji in Srbiji se vrši še grše. Tam agent obeta ljudem velikanske gotove zaslužke tu v Ameriki. Ker siromak nima denarja, posodi mu potrební denar kar agent po 8, 10% z intabulacijo na hišo, češ, kaj je to 300 kron za Ameriko, v dveh mesecih jih boš pa zaslužil, šestdeset dolarjev, pa bo. Reveži verjamejo in gredo. Pridejo sem — sirote! Koliko razočaranje. V avstrijskem izseljeniškem domu se dobijo dan na dan trumskih revežev. Srce se človeku v prsih krči, ko jih gleda vse obupane in objokane čakati, da se nam posreči, jim najti dela. Koliko noči prejkajajo sirote v grenki tugi! In kdo je kriv?

Kaj naj izvrši vsak naš somišljenik, vsaka naša somišljenica pred narodno obrambno enketo?

1. Preskrbite, da prodajajo vsi trgovci, pri katerih kupujete, naše vžigalice v korist obmejnim Slovincem. Kupujte in rabite le naše vžigalice! Naročila sprejema »Gospodarska zveza« v Ljubljani.

2. Na vsa pisma naš narodni kolek. Vse naše pisarne, vsi naši uradi naj ga naroče! Vsak naj naroči vsaj nekaj kolekov »Obmejnim bratom v pomoč.« Naročila sprejme Anton Volta, blagajnik »Gospodarske zveze« v Ljubljani. Na naročila brez denarja se ne ozira.

3. Naberite darov za narodno-obrambni sklad! Vsak naš somišljenik, vsaka naša somišljenica naj prispeva!

Telefonska in brzojavna poročila.

GORIŠKE VOLITVE.

Gorica, 27. septembra. Glavna komisija, ki bo konstatirala razmerje glasov, se snide v torek ob 8. zjutraj v Št. Petru pri Gorici.

NEMŠKA NASILJA V ŠTAJERSKEM DEŽELNEM ZBORU.

Gradec, 27. septembra. Nemški nacionalci nameravajo vložiti v štajerskem deželnem zboru predlog, da se mora izkjučno v nemškem jeziku govoriti in vlagati interpelacije. Ker konservativno veleposestvo še ni za to, se vrše še posveto vanja, kajti potrebna je kvalificirana večina. Govori se, da bo dr. Kukovec, edini zastopnik liberalcev, glasoval z nemškimi nacionalci, ker že zdaj vlaga samonemške interpelacije.

DELOVANJE ČEŠKEGA DEŽELNEGA ZBORA.

Praga, 27. septembra. Tudi tekom včerajšnje nedelje so se nadaljevala pogajanja za delovanje češkega deželnega zbora pod vodstvom deželnega predsednika grofa Coudenhove. Vlada stremi po tem, da bi se zamotani politični položaj, ki se je v zadnjih 24 urah nekoliko zboljšal, popolnoma pojasnil. Pri posredovanju za delovanje deželnega zbora sodelujejo tudi poleg deželnega predsednika in deželnega maršala kneza Lobkowitza nekateri vodilni konservativni veleposestniki. Kakor hitro bo zagotovljeno, da bodo češki deželnozbornski klubi izročili vladne predloge gotovemu odboru v presojo, se bo sklicala tretja seja načelnikov, ki se bodo pečali z izdelanjem dnevnega reda v deželnozbornem zasedanju. Pogajanja se vodijo z največjo tajnostjo. Nemški voditelji stranke so sklenili sklicati plenarno zborovanje nemških deželnozbornskih poslancev 29. t. m., če se do tega časa ne bo ničesar sklenilo o prihodnji seji deželnega zbora in dnevnega reda. Kdaj bo prihodnje zasedanje, se ne more določiti. Gotovo pa ne bo zasedanja prej, dokler se ne bo doseglo sporazumljenje glede dnevnega reda. Če ne pride do tega sporazumljenja, namerava vlada zaključiti deželni zbor še pred prihodnjo sejo.

ZAUPNICA NEMŠKIM ČEŠKIM DEŽELNOZBORSKIM POSLANCEM.

Liberce, 27. septembra. O zborovanju zaupnikov vseh nemških meščanskih strank se je po poročilu dr. Schückerja sprejela resolucija, v kateri se izraža zaupanje nemškim deželnozbornim poslancom. Resolucija zahteva, da naj nemški poslanci preprečijo vsaka pogajanja ali sklepe, predno se ne izvrši narodnostna delitev.

NEMŠKA KULTURA V ZNAMENJU NOŽA.

Dunaj, 27. septembra. Tu se je včeraj vršilo več čeških in nemških shodov, na katerih se je govorilo o lex Aymann. Po shodih so se Čehi in Nemci spopadli. Bilo je ranjenih več oseb, dve z noži, ena s palico. 5 oseb je zaprtih. Ranjeni so Čehi.

DRŽAVNI ZBOR.

Dunaj, 27. septembra. »Polnische Korrespondenz« poroča, da bo državni zbor sklican menda šele 5. novembra.

KOŠUT HOČE POSTATI MINISTER!

Budimpešta, 27. septembra. Ogrska kriza se čimdalje bolj zapleta. Težkoče so velikanske. Rešitve, kakor jo je predlagal na podlagi gospodarskih in vojaških koncesij dr. Wekerle, ni krona hotela na noben način sprejeti, ker je tudi avstrijska vlada zoper vsak kompromis z Ogrsko. Wekerle bo zato v jutrišnji seji ogrskega parlamenta razložil, na kakšne težkoče je zadel in da ovire pohajajo od strani avstrijske vlade. Ker bo pa Wekerle obenem naznanil, da se poda Košut k avdienci k vladarju, da se položaj razvzolja, se bo parlament do 5. oktobra odgodil. Wekerle smatra za edino rešitev to, da postane ministrski predsednik Košut. Wekerle sam se političnega življenja ne bo več udeleževal.

Budimpešta, 27. septembra. Pri odkritju nekega spomenika Lajošu Košutu je trgovski minister Franc Košut dejal, da je edini cilj Ogrov, da postane njih domovina neodvisna. (To že davnej vemo.)

OGRSKI SOCIALNI DEMOKRATJE NASTOJAJO ZA SPLOŠNO VOLIVNO PRAVICO.

Temešvar, 27. septembra. Socialni demokratje so tu, vzklíkajoč: »Živela splošna in enaka volivna pravica«, razbili shod, ki ga je sklical baron Banffy.

PROTEST.

Trst, 27. septembra. Deželna organizacija liberalno-nacionalne stranke istrskih Lahov je protestirala zoper premostitev slovenskega učiteljskega v Gorico.

SRBSKI KRALJ PETER UMORJEN.

Belgrad, 27. septembra. V Budimpešti se je razširila vest, da je kralj Peter umorjen, kar je pa popolnoma neresnično.

DOLGOVI KRALJEVIČA JURIIJA.

Belgrad, 27. septembra. Srbska vlada je sklenila, da se izplača kraljeviču Juriju 500.000 dinarjev za poravnavo dolgov in se mu dá letna apanaža 120.000 dinarjev.

Železniška nesreča na Moravskem. V soboto ob 1. uri ponoči je skočil na postaji Drahotuš raz tira železniški voz osebnega vlaka, ki je privozil na kolodvor. Voz se je prebrnil in razbil; osem potnikov je bilo težko ranjenih.

Priporočamo našim rodbinam
Polinsko cikorijo. 598 52-1

Meteorologično poročilo.

Višina n. morjem 3062 m, sred. zračni tlak 736.0 mm.

Dn	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm	Temperatura po Celziju	Vetrovi	Nebo	Padačina v 24 urah v mm
25	9. zveč.	737.5	14.4	sl. szah.	del. jasno	
26	7. zjutr.	36.5	10.1	brezvetr.	megla	0.0
	2. pop.	34.6	21.0	sr. jvzh.	sk. jasno	
26	9. zveč.	734.5	15.0	sr. svzh.	oblačno	
27	7. zjutr.	34.5	11.4	brezvetr.	dež	9.7
	2. pop.	35.5	14.4	sl. szah.	oblačno	

Srednja predvčerašnja temp. 15.5° norm. 13.5°
Srednja včerašnja temp. 15.4°, norm. 13.4°.

Lepo stanovanje

s tremi sobami, verando, kopalno sobo in kuhinjo v I. nadstropju se odda **1. novembra**. Več se izve v vili Jožefa Bergmanna, Poljanska cesta št. 83. 2696 2—1

SLUGO

ki je več nemščine in ima veselje do stvari, išče **zdravnik v Trstu**. Nastop takoj, plača 30 kron in vse prosto. Oglasi na dr. Bleiweisa, Ljubljana, Cigaletova ulica 7. 2698 1—1

Dobro izvežban, zanesljiv, 18 let star trgovski sotrudnik

želi stopiti v službo takoj v kako spece-rijsko, mešano ali manufakturno trgovino. G. p. n. prejemniki naj blagovolijo nasloviti na »Marljivost« 72, Kamnik, Poste restante. 2701 3—1

Nova hiša

blizu »Zvezde« se iz proste roke pod ugodnimi pogoji **ceno prodaja**; v pritličju pripravna za malo obrt s stanovanjem. Naslov pove upr. tega lista. 2124 (1)

Prvi svobodomiselni fiasko v Istri.

Pazin, 24. septembra.

Včeraj se je tukaj vršilo glavno letno zborovanje »Dijaškega podpornega društva«, v katerem se je končno odločilo ustanovljenje dijaškega zavoda v Pazinu.

Mnogim čitateljem »Slovenca« bo znano, da se je vodilo že dalj časa pogajanje omenjenega društva s krškim in tržaškim škofom za zidanje dijaškega konvikta v Pazinu, v kojem bi imeli Salezijanci upravo. Proti tej nakani nastopili so posebno liberalni elementi v svojih časopisih ter pri tem zabavljali na škofa Malinča.

V prešlih šolskih počitnicah izdal je odbor »Dijaškega podpornega društva« spomenico, v kateri je bila cela stvar objektivno pojasnjena. V odgovor na to izdali so opozicijski brošuro, od kojih je velika večina na Voloskem in v Opatiji. V tem spisu pobija se potreba zavoda v velikem štilu, indirektno tudi nujnost konvikta v obče, razun za bodoče bogoslovce. Posebno se je še protestiralo, da bi došel zavod v roke Salezijancev.

Odločitev imela je pasti — in je tudi padla včeraj na glavnem zborovanju društva. Na to skupščino so došli vsi hrvaški in slovenski deželni poslanci istrski, razun štirih, mnogo duhovščine iz srednje in južne Istre, posebno pa je bil zastopan kmetski stan po svojih odločnih močeh. Pismenih pooblastil je bilo nekaj čez tri tisoč. Po odobrenju obračuna za prešlo in predprošlo leto, razpravljalo se je o ustanovitvi zavoda za dijake.

Najprej se je pojavila opozicija s svojimi govorniki: dr. Janežič, dr. Poščič iz Voloskega in dr. Zuecon iz Pule. Ti govorniki, vsaj prva dva, bi bili za zidanje konvikta, če bi se ta predal v upravo posvetnim duhovnikom. Načeli so se pridobiti na ta način simpatije duhovščine, kar pa se jim seveda ni posrečilo.

Za zavod v smislu predloga, odbora »Dijaškega podpornega društva«, govorili so zdravnik dr. Gržinič — posebno z zdravstvenega stališča, ker dijaki nimajo primernih stanovanj in zdrave hrane. Njegovo mnenje poskušal je pobiti dr. Grgurina, ki je trdil, da je več bolnih dijakov v zavodih, kot zunaj istih.

Osnovanje zavoda zagovarjal je deželni poslanec župnik L. Kirac, prof. M. Zgrabljč, župnik Zvaček in nazadnje kaj temeljito dr. Laginja. Za vesel intermezzo skrbel je pa liberalni učitelj, zaupnik »Svobodne Misli«, iz Doline — Urbančič. Z velikim patosom pripovedoval je, da so Salezijanci na Rakovniku sami zakrivali bolest legar, da rede krave in prešiče, otrokom pa ne dajo niti zadosti hrane itd., za kar je žel od svojih maloštevilnih somišljenikov pohvalo, od ogromnega mnoštva zborovalcev pa zabaven smeh.

Zavedni skupščinarji niso marali za dolge govore opozicionalcev, temveč so soglasno potrdili predlog društvenega odbora, da zida namreč »Dijaško podporno društvo« z biskupom dr. Mahničem konvikt za dijake hrvaške gimnazije v Pazinu ter ga preda potem na upravo Salezijancem, s kojimi se sklopi poseben ugovor ali pogodba.

Ti seveda bodo morali skrbeti, da namesto v tem zavodu svoje ljudi drugih slovenskih narodnosti, dokler ne bode zadosti hrvaškega naraščaja.

S tem je rešena zelo pereča zadeva za hrvaški narod v Istri in vtrjena je hrvaška gimnazija v Pazinu. Hvala posebna za to biskupu dr. Mahničju.

Istrski liberalci pa so lahko spoznali, da niso v Istri zanje ugodna tla. Dal Bog, da se še kdaj z njimi pomenimo in se duhovni popolnoma ločijo!

× × ×

Dodatno se nam poroča:

Vpisanih članov »Dijaškega podpornega društva« je bilo pred glavno skupščino 4305. Glasovalo je za predlog odbora deloma osebno deloma s pooblastili 2997 članov, proti pa je bilo 1268 liberalnih glasov, koji so bili nabrani večidel v Dalmaciji, nekaj v Trstu, Zagrebu, na Reki in v Ljubljani! Dičiti so se zamogli tudi s pooblastili notoričnih Italijanov. Se celo apostat duhovnik Arich Diego iz Reke doposlal je svoj podpis liberalni gospodi v prilog. Čestitamo na tej pridobitvi! Spada ravno v Pazin, ker je Arich rojen Pazinac in je tudi tukaj primiciral. To je v nekakem protislovju z izjavo opozicionalcev na shodu, da so namreč oni tudi za kršćansko katoliško vzgojo, da ne do-

pušajo obešati si firme brezverstva itd.!

Oj ti hinavski liberalizem!

Skupščini prisostvovalo je nekaj čez 400 udov, od teh kakih 40 protivnikov.

Mladeniški shod v Brežicah

je včeraj sijajno uspel. Iz vseh krajev videmske dekanije so se zbrali zavedni slovenski mladeniči, da se na tem shodu znova navdušijo za delo po starem slovenskem geslu: Vse za vero, dom, cesarja!

Ob pol 12. uri je bila sveta maša v prijazni cerkvi sv. Roka. Po sveti maši je imel krasen cerkven govor rajhenburški kaplan g. Tratnik, znani mladeniški organizator v Posavju. Po cerkvenem opravilu so se zbrali vrli fantje na obširnem vrtu »Narodnega doma«, kjer je poslanec dr. Benkovič otvoril mladeniško zborovanje. Predsedstvo je prevzel vodja mladeniške organizacije štajerske tovariš Zebot v St. Ilju. V navduševalnem govoru je pojasnoval pomen in namen mladeniške organizacije in priporočal mladeničem vernost, poštenost in domoljubnost.

Dr. Benkovič je govoril o potrebi mladeniške organizacije glede na javno življenje in pa glede na narodno obrambo.

Tajnik S. K. S. Z., Traven, iz Ljubljane sporoča pozdrave S. K. S. Z., obenem pa tudi pozdravlja štajersko mladeniško organizacijo, ki se je prva zaposlala na Slovenskem in bila nekako vzor drugim, tudi v imenu organiziranih mladeničev v telovadnih odsekih in izraža željo, da bi slovenski »Orel« skoro tudi nad štajerskim Posavjem razprostrl svoja krila.

Visokošolec g. Veble priporoča navduševalno ljubezen do slovenske zemlje, ki je prepojena s krvjo in znojem naših pradedov. Ljubi naj mladina svoj dom, ljubi kmečko hišo, ki daje svoje sinove vsem drugim stanovom.

Po pozdravih več mladeničev iz različnih župnij se je zaključil ta krasen mladeniški sestanek v lepem štajerskem Posavju. Mladina, le pogumno na delo za svoje vzore!

Iz ljudskega šolstva.

Začasni učitelj-voditelj enorazrednice v Matenji vasi Fran Starman je prestavljen v isti lastnosti na enorazrednico v Kuteževem; izprašan učiteljski kandidat Maksimilijan Kalan pa je nastavljen kot učitelj-voditelj v Matenji vasi. Bivši začasni učitelj v Smartnem pri Litiji Albin Lajović gre kot začasni učitelj na petrazrednico v Cerkljah. Rudolf Poljanec, bivši pomožni učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani je nastavljen kot začasni učitelj v Smartnem pri Litiji. Začasna učiteljica in voditeljica enorazrednice na Kolovratu Marija Jelenc je na dosedanje službeno mesto resignirala. Vsled bolehavosti je dovoljen dopust do konca februarja nadučitelju Simonu Punčahu v Šmarju pod Ljubljano. — Na mesto obolelega učitelja Fran Kranjca pride v Podstenje izprašana učiteljska kandidatinja Helena Ozanič. Vsled bolezni ima dopust učiteljica Karolina Trošt v St. Jerneju, nadomešča jo izprašana učiteljska kandidatinja Marija Kotnik; obolelo učiteljico Jerico Bizjak v Boh. Srednji vasi nadomešča Marija Jeglič. Dosedanja suplentinja v Semiču Ana Ogulin je postala začasna učiteljica in voditeljica enorazrednice na Češnjici. — C. kr. okrajni šol. svet v Postojni je nastavljen kot potovalni učiteljica za ročna dela usposobljeno vrtnarico Cecilijo Škubic s sedežem v Postojni in usposobljeno učiteljico za ročna dela Karolino Zehrer s sedežem v Vipavi. — Na dvorazrednici v Podkraju (okraj Logatec) je do 20. oktobra t. l. razpisano mesto učiteljice v stalno nameščenje. — Zgradba novih šolskih poslopj v Novi vasi na Blokah in pri Sv. Duhu na Blokah se bo oddajala potom javne dražbe dne 10. okt. t. l. pri g. Ivanu Modicu v Novi vasi.

»KATOLIŠKA BUKVARNA« V LJUBLJANI

* Dva nova zvezka Spillmannovih povesti. Vzorno podjetna »Katoliška Bukvarna« nam je podala ravnokar zopet dva nova zvezka priljubljenih Spillmannovih povesti, in sicer je izšla kot 18. zvezek zanimiva povest z naslovom »Pregajanje indijanskih misijonarjev«, kot 19. zvezek pa povest »Mlada mornarja in njih zanimive dogodbe«; vsak zvezek velja broširan 60 h, trdo vezan 80 h. Vedno se še premalo povdarja, kolike važnosti je

dobro mladinska književnost. Slabe knjige zastrupijo toliko nežnih src, ki bi bila dostopna za vse dobro in blago, če bi imela takoj v mladosti zanesljivo, pravno vzgojo. V sprejemljivi mladi duši se vgnjezdi lahko peklo ali pa razcvete raj, in poleg osebne vzgoje odločujejo tukaj največ knjige, ki jih dajemo čitat mladini. Če se ogreje mlada duša s toplimi žarki kršćanskih idealov — kar skušajo doseči »Spillmannove povesti« — tedaj ne oledeni tako lahko za resnico in čednost. A še v drugem oziru je važna ta zbirka. Lepi, jedrnat Spillmannov jezik, njegov izvrstno odmerjeni slog, ki ga je tudi slovenski prevod po večini zadel, toplo pesniško čustvo, vse to mora v mladini vzbuditi močan čut za lepoto, resnično umetnost. Zato le vrzite med mladino to zdravo seme Spillmannovih povesti, žetev ne izostane! — Dobijo se tudi še poprej izdani zvezki Spillmannovih povesti. Spillmannove povesti je založila »Katoliška Bukvarna« v Ljubljani.

* Zbirka ljudskih iger: Izšla sta v zalozi Katoliške Bukvarne dva nova zvezka te znane in splošno razširjene zbirke, ki nam nudi najbolj porabne ljudske igre in sicer 10. zvezek 4 štiri igre za moške in eno igro za ženske vloge: 1. Fernando, strah Asturije, ali izpreobrnjenje roparja. Igrokaz v treh dejanjih. 2. Rdeči nosovi. Burka v enem dejanju. 3. Zda gre sem, zda pa tja. Burka v enem dejanju. 4. Pošt-na skrivnost ali začarano pismo. Burka v enem dejanju. 5. Strahovi. Burka v enem dejanju. — 11. zvezek 4 obsega dve igri za moške in eno za ženske vloge: 1. Večna mladost in večna lepota. Igrokaz v treh dejanjih. 2. Repoštev, duh v krkonoških gorah, ali vsega je enkrat konec. Čarobna burka v petih dejanjih. 3. Prepirljiva sosed ali boljša je kratka sprava kot dolga pravda. Burka v enem dejanju. V »Katoliški Bukvarni« v Ljubljani so na razpolago tudi poprej izdani zvezki in velja vsak zvezek 80 vin., s poštnino vred 90 vin.

Za šport in promet.

Zaloga koles

Puch, (Styria), Globus, Regent in drugih specialnih znamk ter posameznih delov.

Izposojevanje koles

prejem koles za emaliranje, poniklanje ter popravila: **solidno in ceno.**

Karol Čamernik

Ljubljana, Dunsjska c. št. 9.

Gospodična

izurjena v šivanju in risalnem kroju, želi takoj službe v privatni boljši hiši v mestu ali na deželi.

Pod naslovom: 2669 3-1

Šivilja, Ljubljana (poštno ležeče).

Slovenskega in nemškega jezika zmožna

prodajalka

z dežele želi premeniti službo, najraje v kako mesto. Ponudbe naj se pošljejo pod naslovom prodajalka v Hrastnik. 2668 3-1

Vino po ceni.

Zakaj kupiti vino v gostilni po 50—80 vinarjev liter, ker se dobi pri Josipu Maljavac, pošta in postaja Roč v Istri, belo in črno (rudeče) franko vsaka železniška postaja na Kranjskem po 22 vinarjev liter in se ga more naročiti tudi samo 56 litrov. 2474 26-1

Ustna voda „Euodin“

Specialiteta za kadičce.

3265 Glavna zaloga: (11)
Lekarna Ub. pl. Trnkozcy v Ljubljani

Zastonj

torej brezplačno dobi vsak človek v lekarni Trnkozcy zraven rotavža, lepo tiskano deset zapovedi za zdravje tudi po pošti se brezplačno razpošljajo. 3257 52-

Sedlarskega učenca

Anton Zollner, sedlarski mojster Weissbrichgasse št. 10 v Beljaku, Koroško, želi učenca iz poštene hiše, krepkega in zdravega v starosti od 14 do 15 let. Dobra hrana in druga hišna oskrba. Ponudbe naj se pošiljajo pismeno, pod zgornjim naslovom. 2644 (1)

Hotel „Tivoli“

Odda se več mesečnih sob od 24 kron naprej. 2534 1

Učenca

za krojaško obrt sprejme Fran. Šoukal, krojač, Ljubljana Pred škofijo štev. 12. 2678 3-1

Klavir (Stutz-flügel)

dobro ohranjen, se radi pomanjkanja prostora ceno proda. Naslov pove upravnistvo »Slovenca«. 2676 3-1

IZBIRATI

sme pač vsak kupovalec, tako tudi kupovalec pratike. Izbira pa ni. akor ni težka, kdor le površno pogleda v ravno izšli letnik naše »Družinske Pratičke« s podobo sv. Družine. Toliko in tako raznovrstnega beriva ne nudi nobena pratika in zatorej naj se povsodi odločno zahteva le prava naša pratika. Cena 24 vin., po pošti 10 vin. več. Dobiva se povsod, kjer je pa ni, naj se naroči naravnost iz Ljubljane. — Somišljeniki širite jo povsod. 2358

Proda se radi smrti gospodarja

dvonadstropna hiša

z velikim dvoriščem in vrtom

pod ugodnimi pogoji na Poljanskem nasipu št. 14. Več se poizve na Poljanskem nasipu št. 12, I. nadstropje. 2686 3-1

Sodi

prav močni za vino pripravljani, eden del od žganja, v obsegu

od litrov 56—70 od litrov 180—250
" " 100—120 " " 250—450
" " 120—180 " " 500—700

nadalje sodi z vrticami od 800, 900, 1100, 1200, 1500, 1800, 4000 in 5000 litrov se dobijo prav po nizki ceni v Ljubljani, poleg pri tvrdki M. Rosner & Co. Kosler, pivovarne.

Veliko zalogo absolutno zjamčenega

pristnega vina, 1097

priporočano opetovano od knezoškof. ordinarjata ljubljanskega p. n. vlč. gg. župnikom za mašna vina, ima Kmetijsko društvo v Vipavi. — Izborna kvaliteta: letošnje belo mašno vino od 30—40 K. Sortirano vino rizling, beli burgundec, silvanec in zelen od 40—55 K, črni »Karminet« po 55 K, postavljeno v Postojno ali Ajdovščino. — Izpod 56 litrov se ne oddaja; na debelo po dogovoru ceneje. — Stara desertna vina v buteljkah po 1 do 1-20 K, vinski kis po 30 K in tropinsko žganje po 2 K liter.

Prevara izključena, ker je klet pod nadzorstvom dekana vipavskega.

Za zadrage in večje množine izjemne cene. — Za obilne naročbe se priporoča Kmetijsko društvo v Vipavi.

Podružnice Spljet, Celovec

- in Trst -
- Dejniška glavnica -
- K 3.000.000. -

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani Stritarjeve ulice 2

sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun, ter je obrestuje po čistih 1/2 %

Kupuje in prodaja srečke in vse vrste vrednostnih papirjev po dnevnem kurzu.

Tisk: »Katoliške Tiskarne«.

Odgovorni urednik: Ivan Štefe.

Izdajatelj: Dr. Ignacij Žitnik.